

Kommunalvägen

Huddinge kommun, Stockholms län

Antikvarisk bedömning stråkstudie Kommunalvägen 2025-06-27

PROJEKTINFORMATION

- Beställare: Huddinge kommun
- Gunilla Wastesson, Josefin Lind (Huddinge kommun, Samhällsbyggnadsavdelningen)
 - Ellen Björk (Huddinge Samhällsfastigheter AB)
 - Anders Daniels (Huge Bostäder)

- Nyréns kulturmiljö
- Nico van Gelderen, landskapsarkitekt (uppdragsansvarig)
 - Urban Nilsson certifierad sakkunnig kulturvärden (k)
 - Lenore Weibull, byggnadsantikvarie, certifierad sakkunnig kulturvärden (k)

Nyréns Arkitektkontor

Fotografier där inget annat anges: Nyréns Arkitektkontor
Omslag: Topografiska Corpsens karta 1861, Ekonomiska kartan 1905, ortofoto 2024.
Stråkstudiens avgränsning har lagts till genom röd streckad linje.

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund och syfte	
Metod och upplägg	
Avgränsning och underlag	
Gällande lagrum	
Historik	6
Sekvens av kartor och ortofoto	
Kulturhistoriskt värde	10
Landskap	
Karaktärisering utredningsområde	
Bebyggelse	
Kulturhistoriska värdebärare	
Rumslig analys	
Antikvarisk bedömning delområden, rekommendationer	22
<i>(underlag: Stråkstudie centrala Huddinge, utkast 2024-12-11)</i>	
Läsanvisning	
Delområde 1 - Prästgården, Polishuset	
Delområde 2 - Kommunhuset	
Delområde 3 - Skogshöjden, ABF-huset, Tonsalen och Nybodastugan	
Delområde 4 - Klockargården, Kyrkskolan	
Delområde 5 - Långtidsparkeringen	
Delområde 6 - Forellgaraget	
Delområde 7 - Sjödalsparken	
Avslutande rekommendationer	
Källor	28

BILAGA	29
Kommunalvägen - PM Kulturmiljö	
Uppdaterad antikvarisk bedömning	
<i>(underlag: workshopskiss Mandaworks 2025-04-15 och utvecklingsskiss Kv Kommunhuset, Tengbom, 2025-04-03)</i>	
Delområde 1. Prästgården, Telegrafan	30
Delområde 2. Kommunhuset	32
Delområde 3. Skogshöjden	38

Inledning

Bakgrund och syfte

Kommunalvägen i Huddinge kommun sträcker sig längst med Huddinge station, förbi det moderna centrumet, den medeltiden Huddinge kyrka, kommunalhuset från 1948 och vidare upp förbi Tomtbergaskolan. Området kring kommunalvägen har en lång historisk hävd som socken- och kommunal centrum.

Denna rapport avser framtagandet av en antikvarisk bedömning för utvecklingsförslagen som har tagits fram i rapporten ”Stråkstudie centrala Huddinge” (Huddinge kommun / Mandaworks). Mandaworks stråkstudie syftar till att utgöra beslutsunderlag för omvandlingen av Kommunalvägen i centrala Huddinge. I stråkstudien studeras sju tomter/delområden för utveckling. Syftet med den antikvariska bedömningen är att tidigt tydliggöra förslagets påverkan på de kulturhistoriska värdena.

Metod och upplägg

Huvudrapport

Rapporten börjar med en fördjupande analys av utredningsområdet, som en komplettering till redan framtagna planer och utredningar. Områdets mest tongivande byggnader beskrivs kortfattade avseende kulturhistoriska värden. Vidare har landskapet analyserat utifrån dess topografi, äldre kartor och ortofoto. Analysen avslutas med en sammanfattning av områdets kulturhistoriska värdebärare, vilka förtydligas och redovisas i text och på kartor.

Den antikvariska bedömningen är baserat på stråkstudien (Mandaworks, 2024-12-11) och följer dess indelning i delområden med olika scenarios för utveckling.

De sju delområden är:

1. Tomtbergaskolan (Prästgården) + Telegrafan
2. Kommunalhuset
3. Skogshöjden (ABF-huset, Tonsalen, Nybodastugan)
4. Klockargården och Kyrkskolan
5. Långtidsparkeringen
6. Forellgaraget
7. Flundran (Sjödalsparken)

Påverkan på kulturmiljön beskrivs utifrån stråkstudiens detaljeringsnivå vilket i huvudsak avser aspekter som typologi, volym, placering, täthet och visuella relationer. Aspekter som angöring och parkering finns inte ännu med i förslagen.

Tillämpad metod för bedömning har sitt avstamp i RAÄ:s handbok för riksintresse (2014). Påverkan på kulturmiljön beskrivs efter följande 2 kategorier:

- Förstärks / oförändrad
- Försvagas

I samband med bedömningarna avslutas varje delområde med rekommendationer utifrån ett kulturmiljöperspektiv som, beroende på i vilken utsträckning de kan efterlevas, bidrar till att utveckla Kommunalvägens fysiska uttryck från platsens kulturhistoria i positiv riktning.

Rapportens bilaga

I rapportens bilaga finns en uppdaterad antikvarisk bedömning för delområden 1, 2 och 3.

Denna bedömning är baserad på följande arbetsmaterial: skiss Mandaworks 2025-04-15, utvecklingsskiss Kv Kommunalhuset, Tengbom 2025-04-03.

Avgränsning och underlag

Geografisk avgränsning för utredningen har varit det av kommunen utpekade utredningsområdet längst med Kommunalvägen med tågspåret och kyrkan i norr och kommunhuset i söder. Se kartan till höger med ungefärlig avgränsning.

Följande planeringsunderlag och utredningar är relevanta som underlag för den antikvariska bedömningen.

- Översiktsplan 2050, Huddinge kommun
- Huddinge Kulturmiljöprogram (2019)
- Stråkstudie centrala Huddinge (Mandaworks, utkast 2024-12-11)
- Huddinge kommunalhus, kulturmiljöanalys (White, 2021-01-11)
- Utlåtande Tomtebergaskolan 13 (Prästgården) (Tyréns, 2024-01-25)
- Kv Kommunalhuset 2, Huddinge, utvecklingsskiss (Tengbom, 2024-11-21 och 2025-04-15)
- Trädinventering kommunalhuset, Huddinge kommun (2025)

Vy från korsningen Kommunalvägen-Forelltorget, mot nordost. Kyrktornet upplevs bakom långtidsparkeringen.

Vy från Klockarvägen mot nordväst. Tingshuset upplevs som en fond bakom långtidsparkeringen och järnvägen.

Utredningsområde Stråkstudie Kommunalvägen, markerad med svart streckad linje. Källa underlag: Huddinge kommun.

Gällande lagrum

Kulturmiljölagen

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Gällande område omfattas inte av riksintresse för kulturmiljövården.

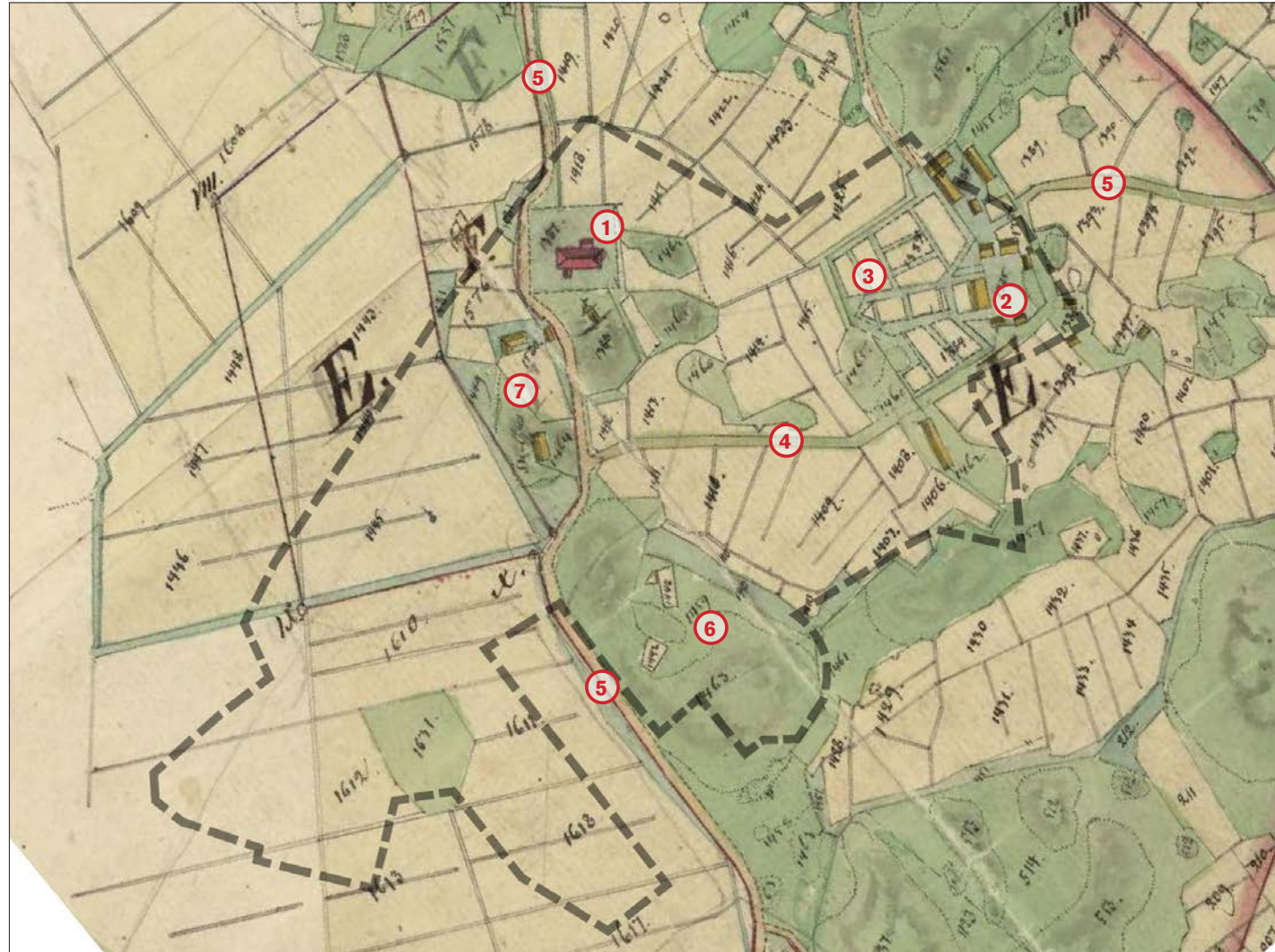
Huddinge kulturmiljöprogram

Kommunalvägen är upptaget i Huddinge kommuns kulturmiljöprogram. Området är utpekad som kulturhistoriskt värdefullt enligt följande värdering:

I Huddinge utmärker sig området kring Kommunalvägen genom sitt långa tidsdjup som central plats, från medeltida sockencentrum till dagens kommuncentrum. Enskilda byggnader och miljön som helhet berättar om kommunens utveckling och välfärdsbyggande. Kommunalvägen är den plats som tydligast berättar om kommunens utveckling.

“Typisk och högkvalitativ arkitektur på såväl institutionsbyggnader som bostadshusbebyggelse.” (Ur Huddinge kulturmiljöprogram 2019, del 3, s. 94.)

Historik - sekvens av kartor och ortofoto

Laga skifte karta, Huddinge socken, 1855

Utredningsgränsen är markerad med grå streckad linje.

- Medeltiden Huddinge kyrka (1) med kringliggande kyrkogård.
- Prästgården (2) med tillhörande ekonomibyggnader samt trädgårdsanläggning med odling (3).
- Gamla Huddingevägen (4), endast sträckningen mellan kyrkan och prästgården motsvara dagen Kommunalvägen.
- Mot öster, mot norr och mot söder syns äldre vägsträckningar (5)
- Skogshöjden (6)
- Bebyggelsen bestående av mindre boningshus är grupperad (7)

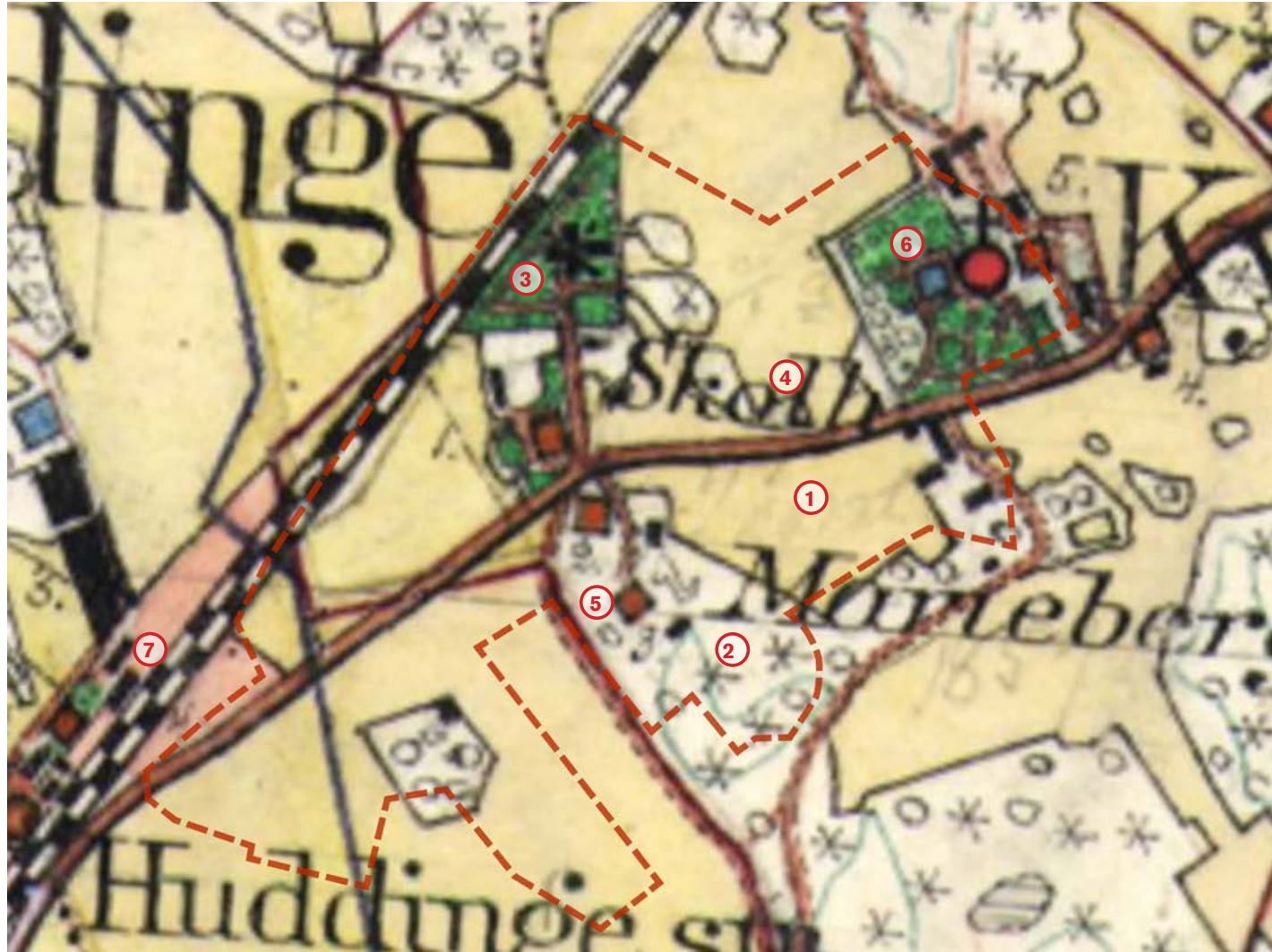

Topografiska Corpsens karta 1849/1861

Utredningsgränsen är markerad med röd streckad linje.

- Denna karta är ett övergripande men mycket exakt dokument över Stockholms omgivning under 1800-talets första hälft. Den representerade topografin, tex Skogshöjden (1) kan även i dagens situation upplevas.
- Kartan reviderades flera gånger, bl.a. 1891-1895, som kan förklara varför järnvägen (2) är med. Spårsträckningen är del av Västra stambanan, anlagd omkring 1860.
- Järnvägens dragning planerades mycket nära Huddinge kyrka (3). Den äldre vägdragningen mot kyrkan har en alléplantering (4).
- Huddinge station (5) placerades i närheten av Fullersta gård (utanför kartan).
- Huddingevägen (6) kompletterades med nya sträckningar, mot stationen (7), och mot nordväst (8) och motvarar därmed dagens Kommunalvägen.
- Nybodastugan är markerad söder om kyrkan (9).
- Prästgårdens trädgård/odling är omgiven av trädrader (10).
- Genom dalgångens lägsta delar rinner ett vattendrag, Fullerstaån (11).

>> Historik - sekvens av kartor och ortofoto

Häradsekonomiska kartan 1905-1911

Utredningsgränsen är markerad med röd streckad linje.

- Kartan visar fördelningen mellan jordbruksmark (1) och mer högt belägen utmark eller skog (2). Mönstret återspeglar jordartskartan (se sid. 11).
- Kyrkogården har utvidgats utmed järnvägen (3).
- Kyrkskolan (4) har kommit till, och uppe på Skogshöjden finns torpbebyggelse (5)
- Mitt i prästgårdens trädgårdsanläggning markeras en damm (6), möjligen en karpdamm.
- Stationen och dess bangård har utvecklats (7).

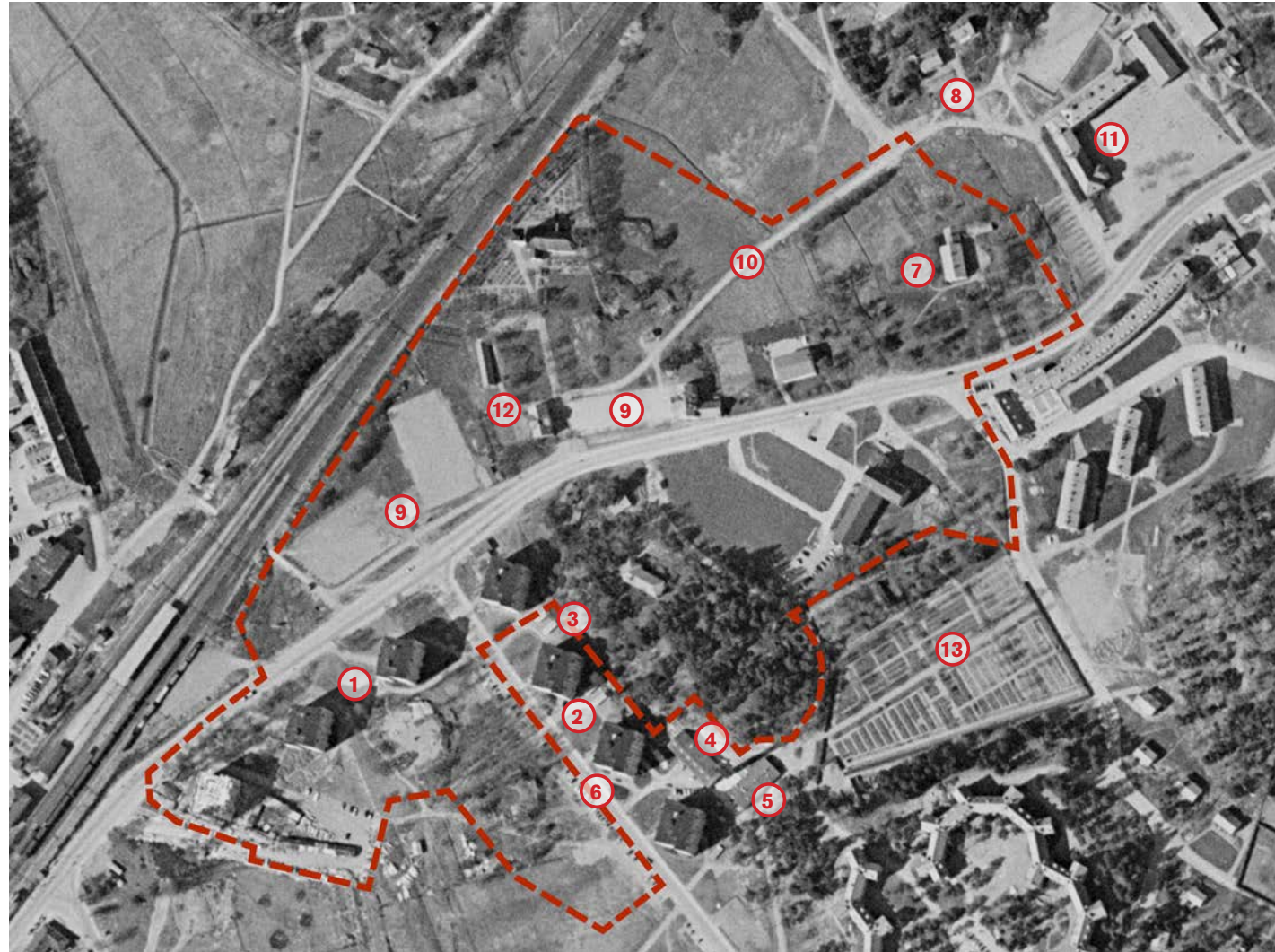

Ekonomiska kartan 1953

Utredningsgränsen är markerad med svart streckad linje.

- Kommunhuset (1) och Kommunhusets entrépark (2) är byggda. Deras orientering följer främst Skogshöjdens (3) riktning och an knyter visuellt till den kyrkliga miljön på andra sidan av Kommunalvägen med bl.a. kyrkan (4). Kyrkogårdsvägen skapades (5).
- Tomtberga kyrkogård (6) planerades på f.d. åkermark och invigdes 1922. En kapell, ritad av arkitekt Hjalmar Hammarling, finns i nordvästra delen, nära kommunalhuset.
- Tonsalen är byggd på Skogshöjden (7). Mittemot Kommunalvägen är ett närpolis hus uppförd, med trädgård (8).
- På höjden söder om Tomtberga kyrkogård är stjärnhusen uppförda (9), radhus och flerbostadshus öster om kommunalhuset (10).
- Prästgårdens trädgårdsanläggning är markerad som trädgård på kartan (11). Söder om kyrkan finns Klockargården (12), som har varit kommunalkontor.
- Öster om prästgården är Tomtbergsaskolan (13) uppförd.
- Järnvägen har blivit flerspårig (14). En gångtunnel (15) har byggts under järnvägen.

>> Historik - sekvens av kartor och ortofoto

Ortofoto 1960

Utredningsgränsen är markerad med röd streckad linje.

- Under 1950-talet har bostadsbyggandet kommit i gång. En rad av punkthus är uppförd utmed Kommunalvägen (1) och utmed skogshöjden (2).
- Den äldre vägdragningen utmed Skogshöjden sydvästra kant (3) har tagits bort för att ge plats till punkthusen, en pancentral (4) och en tvättstuga (5). Klockarvägen skapades som ny gata (6).
- Vid prästgården (7) finns inga ekonomibyggnader bevarade.
- På höjden norr om prästgården är en grupp punkthus uppförd (8).
- Två bollplaner har tillkommit (9).
- Ett förbindelsestråk (10) har tillkommit mellan Tomtebergaskolan (11) och Klockargården (12).
- Tomteberga kyrkogård har fortfarande den f.d. åkermarkens öppna karaktär pga. avsaknad av storvuxna träd (13).

Ortofoto 1975

Utredningsgränsen är markerad med röd streckad linje.

- ABF-huset (1) är uppförd på Skogshöjden.
- Klockargården fick ny bebyggelse (2).
- Kommunhuset (3) är tillbyggd med en förvaltningsbyggnad (4) och ett bibliotek (5). Kommunhusets entrépark (6) har fått en anpassad gestaltning. Nya parkeringsytor skapades (7).
- Ett större hus (8) har tillkommit i kv. Telegrafan, som hyrs av Polisen
- Huddinge centrum (9) utvecklas. Vid Sjödalsparken (10) skapades en parkeringsyta (11) och låg bebyggelse inom kv. Flundran (12)
- Utvidgning av Huddinge kyrkogård (13).
- På andra sidan av spåret har Huddingevägen byggts (14) som gör Kommunalvägen till en lokalväg.
- Det höga Tingshuset (15) har byggts utmed Huddingevägen.

>> Historik - sekvens av kartor och ortofoto

Ortofoto 2000

Utredningsgränsen är markerad med röd streckad linje.

- En del av Kommunalhusets entrépark är förvandlad till parkeringsyta (1).
- Inom kv. Telegrafan, norr om huset som används av Polisen, har en telestation tillkommit (2), inklusive utökad angöringsyta.
- Forellgaraget har uppförst på parkeringsytan utmed Forellvägen (3).
- Tomtberga kyrkogård har blivit bevuxen med storvuxna träd (4).
- Entréområdet (5) till Tomtberga skolan (6) har utvecklats, med en ökning av hårdgjorda ytor.
- Huddingevägen har lagts om (7).

Ortofoto 2024

Utredningsgränsen är markerad med gul streckad linje.

- Ny gestaltning av södra delen av Kommunalhusets entrépark som kallas för Demokratiparken (1).
- Ny gestaltning av Södalsparken (2) från 2021. Kv. Flundran är nu obebyggd (3).
- Rådsparken är uppdelad i en landskaplig del (4) som anslutar till prästgården och en nordvästlig del (5) med lek- och idrottsplatser.
- Tomtberga skola har byggts ut ytterligare (6), även utökad angöring och parkering (7).

Kulturhistoriskt värde

Landskap

Regionens landformer och topografi har i hög grad styrt områdets utveckling och påverkat planstrukturens och bebyggelsens orientering.

Området är del av ett sprickdalslandskap som är mycket vanlig i regionen. Utredningsområdet består av mosaikartade dalgångsstrukturer. Den nordväst-sydöstliga orienteringen förekommer ofta, tex Skogshöjden (1) inom utredningsområdet. Landskapet rinner ut i sjön Trehörningen.

Topografi

Inom utredningsområdet varierar höjden mellan ca 23-45 meter över havet (nollplanet). Sydvästra delen ligger lägst. Inom och direkt utanför området finns några markanta skogbevuxna höjder: (1) Skogshöjden, (2) höjden norr om prästgården vid Rådstigen (2) och höjden öster om Tomtberga kyrkogård (3).

Det finns även några mindre höjder, till exempel söder om kyrkan (4) och även öster om biblioteket/kommunalhuset (5). Även den cirkelformiga mindre höjden i Sjödalsparken (6) är ett bergsparti.

Höjdkarta

Jordartskartan. Källa: SGU.

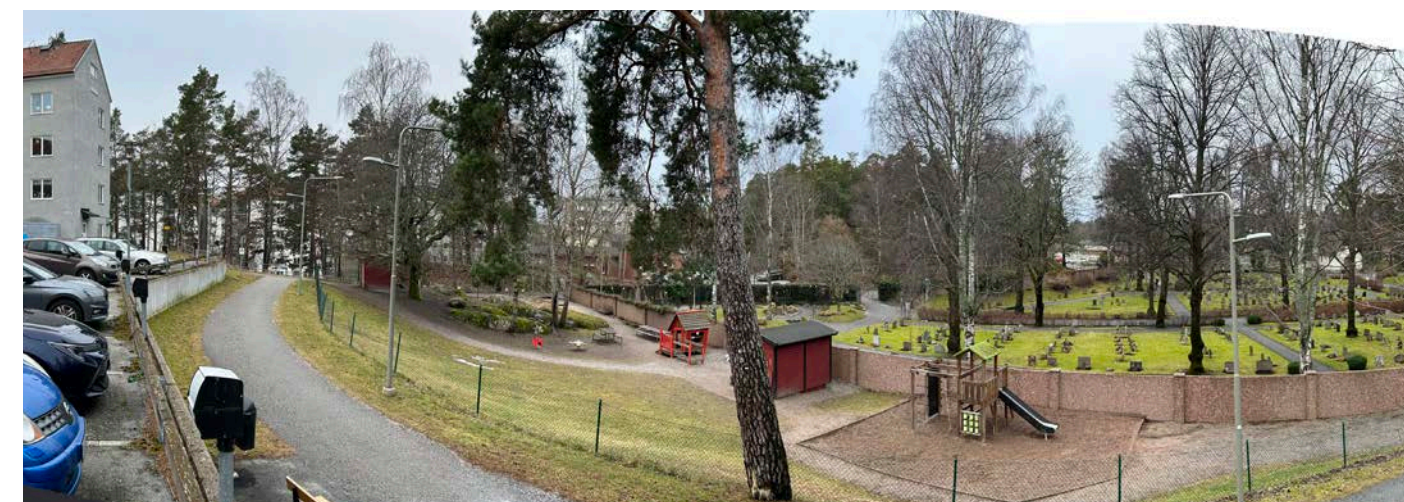

Den mindre höjden inom Södalsparken, vilken är ett bergsparti.

Jordarter

Jordartskartan visar hur förekomsten av mindre morän- (1) och bergshöjder (2), vilka är i huvudsak bildade under inlandsisens avsmältningsperiod. Urbergshöjderna markerar landskapets högsta delar. Höjderna växlar med mindre lågt liggande dalstråk (3) i ett mosaikartat mönster. Dalstråken består mest av lera.

Gyttjelera (4) och organiskt material (5) förekommer i de lägsta delarna av parken. Det finns även en del fyllningar (6), närmast stationen.

Utsikt över Tomteberga kyrkogård från höjden vid Tingsvägen.

Kyrkogårdsvägen, sikt på Skogshöjden.

Karaktärisering utredningsområde

Området kring Kommunalvägen har en lång tidsdjup som centrumområde. Utveckling har skett sedan medeltiden: jordbrukssamhälle, sockencentrum, till dagens kommunal centrum.

Detta medför att stort samhällshistoriskt värde. Det går också att avläsa denna historiska utveckling inom området. det gäller även fastighetsutvecklingen: att kommunalhistomten köptes från kyrkan är ett exempel på detta.

Vid Kommunalvägen möter det kyrkliga det kommunala. Från vissa platser upplevs de olika tidsringarna extra tydlig. På kartan är byggnader med kyrklig anknytning markerad med lila kulör, byggnader som uttrycker kommunal förvaltning eller andra samhällsfunktioner med brun kulör.

Bebyggelsen har ofta ett rumsligt/visuellt förhållande till varandra på grund av sina lägen i landskapet och topografin.

Kommunalhusets (6) orientering/riktning avviker sig från Kommunalvägens. Här finns snarare en landskaplig anknytning till närliggande Skogshöjden, men även till kyrkan (1): både kyrktornet och kyrkskolan (4) är markant synliga från kommunalhusets entrépark.

Prästgårdens (2) plats bör analyseras utifrån Huddingevägens ursprungliga dragning (se sid. 6) som slingrade sig i högre grad mellan höga terrängdelar. Prästgårdens huvudbyggnad (2) har sin placering på en nordsydlig brant och följer alltså höjdkurvorna. Detta medförde också en orientering av husets trädgårdspark mot kyrkan.

Polishusen (4) var ursprungligen ett mycket mindre hus (se sekvensen på sid. 7-8). Dagens närpolis hus gör vissa rumsliga samband otydligare.

Klockargårdens (9) ringa höjd och anpassning till topografin med suterränglösning upplevs som en anpassning till den kyrkliga miljön, vilken gör att kyrkan kan dominera.

Kyrkan (1) har varit områdets landmärke sedan medeltiden. Sedan 1950-talet har ytterligare högre byggnader tillkommit, innanför och utanför utredningsområdet, som kan betraktas som landmärke: synliga från långt håll. Men alla dessa höga byggnader har sina placeringar på avsevärt avstånd från kyrkan.

Karta bebyggelse

Bebyggelse

På de följande sidorna följer korta beskrivningar av byggnaderna i området, inklusive deras kulturhistoriska värde.

>> Kulturhistoriskt värde

1. Huddinge kyrka

Klockargården 5

Ursprung, funktion

- Byggnadsår: 1200- talets första hälft.

Byggnadskaraktärisering, placering

- Romansk kyrka, präglad av flera tider, med tornspira och stickbågiga fönster- och dörröppningar.
- Kyrkans volym består av långhus, västtorn samt tillbyggd sakrestia och vapenhus.
- Kyrkan har vitputsad fasad, spåntak och tornspira i plåt.
- Kyrkan är orienterad i traditionellt öst-/västläge med kor i öst och torn i väst.

Förändringar

- Kyrkan har byggts om och till i flera omgångar och präglas idag av flera årsringar.
- Så sent som på 1990 -talet gjordes stora ändringar i kyrkans exteriör.
- Kyrkan har en tillhörande kyrkogård som byggts ut i etapper. Kyrkogården har påverkats starkt av pendeltågspåret som kantar kyrkogården.
- Tornet från 1878 syns i hela landskapet.

Värdebärande karaktärsdrag

- Kyrkan har alltid haft en markant placering och volym i landskapet som varit tongivande under områdets utbyggnad.
- Kyrkans putsade fasader och kyrkans branta spåntak ger ett gediget intryck och bidrar till förståelsen av kyrkans höga ålder.

2. Prästgården

Tomtbergaskolan 13

Ursprung, funktion

- Byggnadsår: 1700 -talet.

Byggnadskaraktärisering, placering

- Prästgården är en rektangulär byggnad med panelbekladd timrad stomme, gul träfasad med lockläkt och sadeltak belagt med röda tegelpannor.
- Stilen är klassicistisk med gul kulör, pilastrar, kolonner och smidesdetaljer.
- Byggnadens karaktär är präglad av symmetri och strama linjer.
- Placeringen i landskapet är högt med blick ner mot parkmiljö och kyrkan.

Förändringar

- Ursprungligen var byggnadens timmerkonstruktion synlig i fasaden och byggnaden hade mansardtak.
- Byggnaden har vid något tillfälle byggts samman med en komplementbyggnad.
- Flera äldre ekonomibyggnader som hört till prästgården har rivits.
- I söder har en murad terrass tillkommit.

Värdebärande karaktärsdrag

- Byggnaden har som helhet ett välbevarat uttryck med bibehållen park, allé och huvudbyggnad i god kondition.
- I fasaden syns klassicistiska stildrag som bevarats, så som fönsteromfattningar, kolonner, pilastrar och symmetrisk komposition.
- Byggnaden är en del av ett äldre centrum med kyrka, kyrkskolan och kyrkogård vilket skapar ett sammanhang.

3. Nybodastugan

Tomtberga 3:65

Ursprung, funktion

- Uppförd av klockaren Svante Hallgren.
- Byggnadsår 1860 -tal.

Byggnadskaraktärisering, placering

- Byggnaden har en timrad stomme klädd i panel. Nybodastugan är uppförd på naturstenssockel, huset har vita knutar och sadeltaket är belagt med pannor.
- Placeringen i landskapet förhåller sig till nuvarande vägsträckning.

Förändringar

- Skorstenen har klätts i plåt
- Senare tillkommen trappa
- Plåtarbeten i fasad

Värdebärande karaktärsdrag

- Som helhet är Nybodastugan välbevarad utan tillbyggnad eller ovarsam renovering.
- Byggnadens konstruktion är synlig med knutlådor och fasadindelning.
- Byggnaden är bland de första i området, det är samtida med järnvägen.

4. Kyrkskolan

Kyrkskolan 1

Ursprung, funktion

- Byggnadsår 1914

Byggnadskaraktärisering, placering

- Volymen är kompakt med mansardtak, fasad med stående träpanel med gul kulör, ströjsade fönster och tak belagt med tegelpannor.
- Placeringen är längst med Kommunalvägen mellan kyrkan och prästgården.

Förändringar

- Tillbyggnad mot norr i form av en länga om en våning.
- Enligt äldre bilder har byggnaden haft en dovare gul kulör.
- Senare plåtarbeten.

Värdebärande karaktärsdrag

- Kyrkskolan är välbevarad och underhållen. Fönsterna, framsidans symmetri med centrerad farstuvist är bevarade detaljer.
- Byggnaden är en del av ett äldre centrum med kyrkan och prästgård.
- Byggnaden förhåller sig till vägsträckningens äldsta delar.

5. Tonsalen

Biblioteket 6

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Sture Frölén
- Byggnadsår 1936
- Ursprunglig användning var församlingshem.

Byggnadskaraktersering, placering

- Funktionalistisk stil
- Tonsalen präglas av väl avvägda proportioner där bestående av två volymer som speglar interiörens funktioner.
- Volymen är komptakt och rationell, fasaden är putsad och taket belagt med tegelpannor.
- Tonsalen är placerad i en slänt med trappor upp till dess entré.
- Placering på Skogshöjden, inbäddad i naturen

Förändringar

- Byggnaden har en tydlig baksida där teknisk installation tillkommit i fasaden
- Senare fönsterbyten har genomförts

Värdebärande karaktärsdrag

- I stora drag är byggnaden välbevarad med sin betonade entré.
- Entrén med omfattning i sten och ekport är en viktig detalj i fasaden och byggnadens tydliga framsida.
- Byggnaden angränsar till kommunhuset och ABF-huset och bildar tillsammans en samling av samhällsnyttiga byggnader.
- Byggnaden har en upphöjd placering, markant i landskapet.

6. Kommunalhuset

Kommunalhuset 2 (del av)

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Sture Frölén
- Byggnadsår 1948
- Arkitekttävlingen inbringade 43 förslag där Sture Frölen's förslag var det vinnande.

Byggnadskaraktersering, placering

- Stilen är funktionalistisk
- Karaktärisering
- Byggnadens volym består av en L-form om två våningar med putsad fasad i en ljusbrun kulör, fönstersättningen är repetitiv och det branta sadeltaket är belagt med skiffer.

Förändringar

- Kommunhuset vidgades åt sydväst med ny förvaltningsbyggnad 1964.
- Biblioteket åt nordost adderades till ursprunglig byggnad 1966.

Värdebärande karaktärsdrag

- Bevarad helhet: byggnaden bibehåller sin uppbyggnad med entréparti i sessionssalens gavel, riktad mot kyrkan.
- Byggnaden är del av en sammanhängande sekvens av administrativa byggnader, det yngre kommunhuset eller förvaltningsbyggnaden och biblioteket.
- Kommunhuset har en stor öppen yta på framsidan mot Kommunalvägen. Entrén är nogt gestaltad och välbevarad. Ovan entré är en urtavla placerad som en bevarad detalj.
- Påkostade material som ek, skiffer och koppar signalerar byggnadens vikt och roll.

7. Punkthusen

Gäddan 1 och 2, Gösen 1, Ålen 1

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Sture Frölén
- Byggnadsår, 1953, 1955 respektive 1957
- Flerbostadshus

Byggnadskaraktersering, placering

- Modernistisk stil
- Karaktärisering
- Byggnaderna om sju våningar har ljusgrå puts och infällda fasadpartier med färgad puts. De infällda partierna bryter upp byggnadernas volym och ger dem ett mindre massivt intryck. Taken är flacka och fönstersättningen är repetitiv med tillhörande balkonger. I Ålen 1 har de franska balkongerna detaljer av smide i dekorativa mönster.
- Punkthusen är placerade på rad med hörn mot vägen.
- Placering: hus i park. Fasad landar direkt i parkmark. Omgivande gräsytor och trädplanteringar. Närliggande bevarade naturmarkpartier.

Förändringar

- Balkongfronterna är på sina ställen utbytta
- Bottenvåningen har byggts om till butik.
- Portar ursprungligen av trä har i vissa fall ersatts med aluminium.

Värdebärande karaktärsdrag

- Byggnadernas volymer och vertikalitet är välbevarad i landskapet.
- Punkthusens placering i en följd bildar en karaktäristisk struktur i landskapet.

8. ABF-huset

Biblioteket 3

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Adrian Langendal
- Byggnadsår 1959
- Lokaler för studieförbund

Byggnadskaraktersering, placering

- Modernistisk stil
- Byggnaden karaktäriseras av det röda teglet som murats med pilastrar kring de repetitivt placerade fönstren. Ovanför entrén pryds fasaden av en balkong med stenomfattning och smidesräcke.
- Volymen är vilande och stram, fasad av rött tegel, taket är flackt.
- Placeringen på Skogshöjden, inbäddad i naturen. Högt i topografin med blick ner i dalgången.

Förändringar

- Tekniska installationer
- Markiser har installerats

Värdebärande karaktärsdrag

- Byggnadens arkitektur i rött tegel har bevarade detaljer.
- Byggnaden är markant placerad högt i landskapet, inordnad i topografin som karaktäriseras av träd och berg i dagen, med siktlinjer ner i dalgången.

9. Klockargården

Klockargården 3

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Sture Frölén
- Byggnadsår 1964
- Församlingslokaler Svenska kyrkan

Byggnadskaraktärisering, placering

- Stilen är modernistisk
- Byggnaden karaktäriseras av en låg, ljus volym med innergård som förhåller sig till kyrkan och landskapet.
- Entré från gården.
- Byggnaden är lagd i suterräng, fasad av vitputsat rött tegel, flackt tak av plåt.
- Byggnaden är placerad i lätt lutning längst med Kommunalvägen, den förhåller sig även till den mindre väg som leder upp mot kyrkan.

Förändringar

- Fönsterbyten
- Plåtarbeten
- Hårdgjord inre gård

Värdebärande karaktärsdrag

- Bevarad helhet med byggnadens låga byggnadshöjd i suterräng.
- Bevarade detaljer i fasaden är burspråk, fönstersättning, murade omfattningar och ursprunglig innergård/ atrium.
- Byggnaden är del av områdets kyrkliga centrum och sammanhang.
- Som anlita arkitekt kunde Frölén sätta sin prägel på olika byggnader utmed Kommunalvägen. Och detta med konsekvent hänsynstagande till platsen.

10. Kommunal-/förvaltningshus

Kommunalhuset 2 (del av)

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Sture Frölén
- Byggnadsår 1964
- Förvaltningsbyggnad

Byggnadskaraktärisering, placering

- Rationell modernistisk arkitektur.
- Volymen är kompakt, ordnad kring två innergårdar i suterräng, fasaden av kalksandsten (=konststen av bränd kalk, sand och vatten) med fönsterrader av ädelträ. Taket är flackt och av mörkmålad plåt.
- Byggnaden ligger i rät vinkel till det äldre kommunhuset och sammankopplat via glasad länk.

Förändringar

- Byggnaden är välbevarad så när som på mindre tekniska installationer och plåtarbeten.
- ### Värdebärande karaktärsdrag
- Bevarad helhet i ett sammanhang med det äldre kommunhuset från 1948. De tre delarna harmonierar men markerar genom sin respektive arkitektur skillnader och är ritade av samma arkitekt där ursprungligt kommunalhus kom att vidgas dels åt sydväst med förvaltningsbyggnad 1964, dels åt nordost med bibliotek 1967. Arkitekten har lyckats låta ursprungligt kommunalhus förbli huvudnumret i kompositionen.

- Bevarade detaljer är fönsterkarmar och bågar av lackerat ädelträ, fasader av kalksandsten och detaljering av kopparplåt.
- Placeringen är på plan mark och tillsammans med den äldre kommunhusdelen bildas en rumslig helhet kring entréparken.

9. Biblioteket

Kommunalhuset 2 (del av)

Ursprung, funktion

- Arkitekt: Sture Frölén
- Byggnadsår: 1967
- Bibliotek

Byggnadskaraktärisering, placering

- Byggnadens volym består av låga vinkelställda huskroppar som sammanfogats med det äldre kommunhuset. Fasaden är putsad och taket klätt med mörka pannor samt försett med fönsterkuper.

Förändringar

- Markiser har installerats
- Utbyggnad av entré

Värdebärande karaktärsdrag

- Bevarad helhet tillsammans med sitt sammanhang av äldre kommunhus utbyggt i två etapper.
- Bevarade detaljer som koppardetaljer samt port och fönster av ädelträ.
- Byggnaden är sammanbyggd med det äldre kommunhuset och i detalj anpassat till arkitekturen.
- Placeringen är försiktigt inpassad i topografin. På husets baksida är träd och berg bevarade intill kyrkogården i en brant terräng.

10. Närpolishuset

Telegrafan 1 och 2

Ursprung, funktion

- Byggnadsår 1970- och 80-tal
- Polishus

Byggnadskaraktärisering, placering

- Stilen är postmodern
- Telegrafan 1 två våningar och en djup byggnadskropp. Grårosa putskulör samt repetitivt, i axlar ordnade, fönster i fasaden. Byggnaden har flackt valmat tak, täckta med plåt och kraftigt takutsprån.
- Telegrafan 2 är en tvåvånings murstensbyggnad med slutna fasader valmat tak, täckt med plåt.
- Placeringen mitt emellan Kyrkskolan och Prästgården, längs med Kommunalvägen.

Förändringar

- Ett mindre polishus uppfördes 1943, vilket kom att ersättas av det nuvarande.

Värdebärande karaktärsdrag

- Byggnaderna är välbehållna från tiden då den uppfördes.
- Byggnaderna hör till de senaste bidragen till Kommunalvägens bebyggelsemiljö.

>> Kulturhistoriskt värde

Analyskarta kulturhistoriska värdebärare

- Öppna delar / f.d. jordbruksmark
- Öppna delar med spridda solitära träd / f.d. jordbruksmark
- Huddinge kyrkogård, yta fram till 1960-talet
- Bevarad mindre bergshöjd inom Sjödalsparken
- Bevarad brynzon
- Bevarade naturmarkspartier
- Bevarade storsvuxna tallar
- Vägdragning tillkommen före 1700
- Vägdragning tillkommen 1800-1900
- Vägdragning tillkommen 1900-talet
- Bebyggelse med kyrklig anknytning
- Bebyggelse som uttrycker kommunal förvaltning / samhällsfunktioner
- Övrig bebyggelse
- Numrering som visar till text på sid.17
- Avgränsning stråkstudie

Kulturhistoriska värdebärare

Kartan redovisar fysiska strukturer och objekt som i dagsläget kan upplevas och som har kulturhistorisk betydelse.

Här återfinns synliga spår av olika perioder, som gör områdets historiska utveckling avläsbar.

F.d. jordbruksmark, i dagsläget öppen mark

Dessa öppna ytor möjliggör det att avläsa landskapets ursprungliga struktur. Det handlar om f.d. jordbruksmark. Ytorna och de öppna rumsligheterna tillåter vyer mot bebyggelsen på höjderna.

(1) Kommunhusets entrépark. Dess första modernistiska gestaltningen medförde öppna rektangulära parkytor som följer bebyggelsens orientering. Närmast Kommunalvägen tillkom under 1990-talet en parkeringsyta. I dagsläget finns inom södra delen en ny gestaltning ”Demokratiparken”, med relativt höga häckstrukturer. Parkrummet och bebyggelsen bör betraktas som en helhetsmiljö. Den tydlig inramade Kommunhusets entrépark har därför lika högt kulturhistoriskt värde som själva bebyggelsen. Mot västra sidan sikt på Kommunalvägen och bebyggelse/landskap på andra sidan.

(2) och (3) Öppna mellanrum närmast ABF-, förvaltningsbyggnaden och kyrkskolan. Tidigare jordbruksmark, samma som (1). Angöring/parkering söder om förvaltningsbyggnaden parkering vid Kyrkskolan. Värdet ligger i möjligheten att uppleva Skogshöjden, kyrkan/kyrkogården och övriga byggnader.

(4) Prästgårdsparken. Öppen mark med spridda solitära träd, helt överblickbar. Lång hävd, tidigare fanns trädgårdsanläggning och odlingslotter. Topografin medför att parken upplevs som markant skålförmig. Prästgårdens huvudbyggnad har ett upphöjt läge i förhållande till parken p.g.a. sin placering i en sluttning. Prästgårdens och prästgårdsparkens orientering avspeglar Huddingevägens tidigare dragning. Parken samspelar med huset och kombinationen medför en representativ miljö. Prästgårdsparken har sin landskapliga fortsättning in i Rådsparken. Almallén på gränsen är ganska transparent och utgör inte en visuell barriär.

(5) Rådsparken. Östra delen är ett välbevarat öppet landskap. Terrängen stiger mot norr, till höjden med punkthusen som avspeglar den f.d. övergången jordbruksmark-skog. Landskapligt samspelar denna del av Rådsparken till prästgårdsparken. Det går att avläsa landskapets utveckling. Denna del av Rådsparken utgör också ett värdigt komplement till den närliggande kyrkogården. Det gäller i mycket mindre utsträckning för västra delen där olika lekplatser med teknisk utrustning dominerar som otydliggör de beskrivna landskapliga kvaliteterna.

(6) Huddinge kyrkogård. Delvis öppen mark, solitära träd. Lång hävd. Delen närmast kyrkan är den äldsta kyrkogården som representeras på äldre kartor. Mot söder avgränsas kyrkogården av naturmark med markanta bergspartier (16).

(7) Tomteberga kyrkogård. Trots många solitära träd upplevs kyrkogården som en överblickbar öppet landskapsrum, tydlig avgränsad av kommunalhusets bebyggelse, Skogshöjden samt övriga höjder och bebyggelse mot söder och öster. Kyrkogårdens areal avspeglar den lokala utbredningen av f.d. jordbruksmark.

(8) Sjäddalsparken. Relativt stor parkyta, inramning mest av bostadshus, på västra sidan också P-hus och centrumbebyggelsens baksidor. Parken gestaltades av Land arkitektur (2021), med ambitionen att synliggöra Fullerstaån som sedan 1950-talet har gått i kulvert (se även Copsens karta, sid. 6). Åvattnet pumpas upp och leds genom parken i ett system av rännor och uppsamlingsdammar. Inom nordvästra delen av parken, nära Forellgaraget, finns en mindre men mycket markant bergshöjd. Bergshöjden är välbevarad, finns på äldre kartor och berättar om den tidigare jordbruksepoken. Den är känslig/sårbar vid eventuella framtida ändringar. Den har potential att utvecklas vidare som ”central park”.

(9) Långtidsparkeringen. F.d. jordbruksmark, har aldrig varit bebyggd, vilket är en förutsättning för att kunna uppleva kyrktornet från denna södra del av Kommunalvägen.

Bevarad brynzon och naturmarkspartier

(10) Skogshöjden

Ursprungliga skogsbryn, övergångar från högre belägen skogsmark till lägre f.d. jordbruksmark, finns bevarade på västra och östra sidorna. medför ett högt kulturhistoriskt värde

Skogshöjden är ett i stort sätt bevarat naturmarksparti, inklusive många storvuxna träd/tallar, berg i dagen och dess markanta topografi. Synlig från nära och från långt håll (den höga siluetten med trädskronor). Utmed Kommunalvägen är höjden förädlad till parklandskap med gröna grässlåtar och solitära träd. Bidrar mycket till avläsbarheten av det f.d. agrara landskapet. Högt kulturhistoriskt värde.

Utgör en del av Tomtebergas kyrkogårdens rumsliga inramning och därmed i hög grad karaktärskapande för kyrkogården.

(11) Rådsbacken

På höjden norr om prästgården finns punkthus. Höjden avspeglar fortfarande den topografiska struktur som fanns under den agrara perioden.

(12) Naturmark med vegetationsridå bakom Kommunhuset. Utgör en övergångszon mellan kommunalhuset och kyrkogården. Här finns delvis bevarad topografi med berg i dagen och några äldre tallar.

(13) Prästgårdens högre delar.

Högre liggande bergspartier i prästgårdsparken med berg i dagen och storvuxna träd som avspeglar jordbrukslandskapet.

(14) Naturmarksparti i anslutning till Huddinge kyrkogård. Svagt kuperat naturmarksparti med berg i dagen och äldre träd.

Solitära storvuxna träd

Bevarade storvuxna tallar vittnar om skogsvegetationen som har varit på plats.

Övriga solitärer bidrar till områdets gröna karaktär. Det handlar oftast om lövträd i öppna gräsytor. Vintertid blockerar de knappast sikten. Sommartid finns öppen sikt mellan och under trädskronorna.

Äldre vägdragningar

Den äldsta bevarade vägdragningar ligger mellan kyrkan och prästgården.

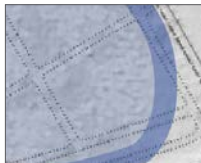

Vy från naturstråket mellan kommunalhuset och Tomteberga kyrkogård, mot öster. Till väster biblioteket, i mitten parkeringsytan, till höger kyrkogårdens stenmur. På andra sidan av Tingsvägen syns lamellhusen inom fastigheten Paragrafen 7 och i bakgrunden en skogbevuxen bergshöjd.

>> Kulturhistoriskt värde

Analyskarta rumsliga samband

- Urval siktlinjer mot kyrktornet
- Betydelsefull vy utifrån kulturhistoriskt perspektiv, nummer hänvisar till text
- Höjdkurvor: 10 meter, 5 meter, 1 meter
- Landskapsrum med tydlig inramning
- Byggnad, upplevd som landmärke
- Markant brant, synlig från långt håll
- Mindre brant
- Skogshöjd, synlig från långt håll
- Avgränsning strakstudie

Rumsliga samband

Kartan markerar visuella samband mellan fysiska värdebärare, som i dagsläget kan upplevas och som har kulturhistorisk betydelse eftersom de gör områdets historiska utveckling avläsbar.

Områdets visuella anknytning med kyrkan

- Kyrkan och framförallt kyrktornet kan upplevas från många olika platser inom utredningsområdet. Symbolerna på kartan illustrerar ett urval av platser där kyrktornet upplevs. I verkligheten upplevs kyrktornet från fler platser, och oftast utifrån en rörelse utmed t.ex. en vägsträckning. Det handlar alltså egentligen om sekvenser av vyer. Rent hypotetiskt vore det möjligt att markera alla dessa punkter på kartan där kyrktornet kan upplevas, men de utvalda platserna representerar både fler vyer och hur vyerna upplevs under rörelse genom området.
- Att kyrktornet - och andra komponenter i stadslandskapet - upplevs från olika håll, beror på att området är relativt öppet, och fortfarande ganska glest bebyggt. Även topografin är en faktor. Mellan kyrkan och prästgården ligger terrängen något lägre, vilket möjliggör en tydligare överblick.

Branter och skogshöjder

- Synliga från långt håll. De kan vara bebyggda eller vara skogbevuxna.
- Mindre branter kan lokalt vara vara karaktärs-skapande. Vid prästgården och inom Sjödalsparken.

Siktlinje mot kyrktornet: mot norr från bergshöjden i Sjödalsparken.

Landmärke

- Utöver kyrktornet finns det ett antal relativt höga punkthus. Inom utredningsområdet är de placerade inom dalgången, nära Kommunalvägen, men håller tillräcklig respektavstånd till kyrkan.
- Punkthusen norr om prästgårdsparken är placerade på en höjd och upplevs därför från olika platser inom utredningsområdet.
- Bostadshusen söder om Tomtberga kyrkogård upplevs mer från nära håll.

Tydlig avgränsade landskapsrum

- Avgränsningarna har kulturhistorisk värde p.g.a. lång hävd. Vad gäller Sjödalsparken är det senare tiders stadsplanering som har skapat rumsligheten.

Betydelsefulla vyer för KAK

- På vissa platser upplevs en kombination av kulturhistoriska värdebärare på ett markant sätt.
- Dessutom har dessa vyer ytterligare betydelse med tanke på stråkstudiens olika scenarier med ny bebyggelse. Detta beror på att scenarierna kan påverka vyerna och deras värden.

Vy 1 från Kommunalvägen

Värdebärare:

- Synlig bebyggelse avspeglar en kombination av minst fem olika byggepoker.
- Vägdragnig med lång hävd, grön inramning Kommunalvägen.
- Upplevelse av topografin, med Kommunalvägen som böjer rund Skogshöjden.

Vy 2 från Huddinge kyrkogård mot söder

Värdebärare:

- Vägdragnig med lång hävd, axel mellan Skogshöjden och kyrkan.
- Synlig bebyggelse avspeglar en kombination av minst fyra olika byggepoker.
- Den markanta topografin gör att komponenterna får sina markanta placeringar. I bakgrunden Skogshöjdens siluett mot himlen.

>> Kulturhistoriskt värde

Vy 3 från Skogshöjden mot norr

Värdebärare:

- Jämförbar med vy 2, nu i motsatt riktning.
- Siluett skogshöjd i bakgrunden
- Synlig bebyggelse avspeglar en kombination av olika bebyggelseepoker.
- Tallar avspeglar den f.d. utmarken/skogen

Vy 5 från kapellet mot sydväst

Värdebärare:

- Skogshöjden i fonden avspeglar det f.d. jordbrukslandskapet
- Skogshöjden ramar in kyrkogården

Vy 4 från Kommunalhusparken mot nordväst

Värdebärare:

- Visuell relation kommunalhuset och området väster om Kommunalvägen med kyrkskolan och kyrkan.
- Kyrktornet som höjer sig över övrig bebyggelse.
- Kommunalhusets bebyggelse och dess park som orienterar sig mot kyrkan.

Vy 6 från Kyrkogårdsvägen mot norr

Värdebärare:

- Skogshöjden mitt i bilden avspeglar det f.d. jordbrukslandskapet
- Skogshöjden ramar in kyrkogården

>> Kulturhistoriskt värde

Vy 7 från Kommunalvägen vid Prästgården mot väster

Värdebärare:

- Historisk relation Prästgården och dess park vid Kommunalvägen
- Prästgårdens upphöjda läge i förhållande till parken
- Synlig bebyggelse avspeglar en kombination av olika bebyggelseepoker.

Vy 9 Rådsparken mot söder

Värdebärare:

- Prästgården upphöjda läge i förhållande till parken vilket bidrar till miljöns representativa karaktär
- Utspridda solitära träd och öppen mark avspeglar prästgårdens tidigare odlingsfunktion.

Vy 8 från Prästgårdens västra fasad mot väster

Värdebärare:

- Siktrelation genom landskapets lägre delar mot kyrkan
- Rumslig relation med Rådsparken, avspeglar av det f.d. agrara kulturlandskapet.

Vy 10 från Huddinge kyrkogård mot öster

Värdebärare:

- Rumslig relation mellan Rådsparkens södra del och Prästgårdsparken, vilket bidrar till förståelsen av Prästgårdens historiska läge i det f.d. jordbrukslandskapet.
- Övergången från öppen f.d. åkermark till bebyggelse på höjden avspeglar det f.d. jordbrukslandskapet.

Antikvarisk bedömning delområden, rekommendationer

Läsanvisning

Följande planeringsunderlag konsekvensbeskrivs:
Stråkstudie centrala Huddinge, utkast 2024-12-11

Angreppssätt för konsekvensanalys

Relevanta kulturhistoriska värden
Förslag - Effekter

Konsekvenser/påverkan på KH-värden:

- Förstärkas/oförändrad = förslagets styrkor
- Försvagas = förslagets svagheter

Rekommendationer

- Att utveckla vidare (i samband med förslagets svagheter)
- Fokus på landskapsbild, planstruktur, typologi, skala, visuella relationer, arkitektur

Framtagna utvecklingsalternativ

- Återhållsam alternativ
- Tätare alternativ

Delområden (se karta):

1. Tomtbergaskolan+Telegrafan (Prästgården)
2. Kommunalhuset
3. Skogshöjden (ABF-huset, Tonsalen, Nybodastugan)
4. Klockargården och Kyrskolan
5. Långtidsparkeringen (Klockargården/Torsken)
6. Forellgaraget
7. Flundran

>>Antikvarisk bedömning delområden, rekommendationer

1. Tomtbergskolan + Telegrafen (Prästgården)

(Tomtbergskolan 13, Telegrafen 1 och 2)

Relevanta kulturhistoriska värden

- Prästgårdens bebyggelse
- Prästgårdsparken med berg i dagen
- Landskaplig, rumslig samverkan med bredvid lig-gande Rådsparken.
- Allén med berg i dagen
- Väg, äldre
- Telegrafen 1, 2 - bebyggelse av begränsat kulturhis-toriskt värde för förvaltning och kommunalteknik. Samtidigt är befintlig bebyggelses höjdskala anpas-sad till närliggande bebyggelse.
- Dagens bebyggelse på Telegrafen tillåter siktlinje från kommunalhuset mot kyrkan och delar av land-skapet västerut.

Förslag - Effekter

Båda fastigheterna föreslås bebyggas. Prästgårdsparken föreslås i huvudalternativet omges av bebyggelse på två sidor. I alternativt förslag förläggs bebyggelsen till fastighetens ytterkanter men i anslutning till prästgårdens huvudbyggnad.

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärks / oförändrad

- Siktrelation mot kyrkan bevaras. Till viss del bibe-hållen prästgårdspark i huvudalternativ.
- Parksambandet till Rådsparken och siktrelation från Kommunalhusets entrépark bibehålls i alternativt förslag.
- Förslag till förtätning - alternativt förslag - norrut i anslutning till modernistiska punkthus på höjden Rådsbacken 12 kan fungera, där ges tillräckligt respektavstånd till prästgården och parksambandet med Rådsparken respekteras i högre grad.

Försvagas

- Allmän kommentar: Högre bebyggelse (4-5 våning-ar) är olämplig utmed Kommunalvägen eftersom det innebär ett för stort avsteg från befentliga bygg-nadshöjder som riskerar att upplevas som underord-nade. Referensen för byggnadshöjd bör vara Kom-munalhusets, ABF-husets, Tomtbergaskolans äldre delar (Tomtebergaskolan 6), och bostadskvarteret Sammanträdet 1.
- Arrangemang med flyglar vid prästgården - hu-vudalternativ - har inte en historisk förankring på platsen och kan som byggnadstyp inte härledas ur en tidigare epok (se kartsekvens).
- Volym A:s placering försvagar Kommunalvägens relation med parklandskapet och även kommunal-husets relation med landskapet.
- Volym B:s placering inkräktar på prästgårdens park.
- Många storvuxna träd avverkas som en följd av förslagets genomförande. Träden har ett värde som karaktärskapande för Kommunalvägen, som korsas av flera parkstråk.
- Prästgårdens läge vid allé och gammal väg och upp-höjd i förhållande till prästgårdsparkens skålförm bör understrykas. Ursprungligen en högreståndsmil-jö, uttryckt bl.a. genom husets läge och anspråks-fulla arkitektur. Dessa kvaliteter skulle undertryckas och otydliggöras om de i huvudalternativet före-slagna högre volymerna förverkligades.
- Högre bebyggelse än i omgivningen på fastigheten Telegrafen - huvudalternativ och alternativ skiss - kommer att skapa en rumslig situation som riskerar att inkräkta på Kommunalparkens elegant återhåll-samma landskapsarkitektur och riskerar att domi-nera över befintlig lägre bebyggelse. Även kyrkans självklara plats som det rådande byggnadsverket i området kan påverkas av allt för höga tillkommande volymer.
- Volym nära entrén till Prästgården placeras för nära gårdens huvudbyggnad och allé, förutsätter också att befintligt naturmarksparti med berg i dagen avlägsnas. I alternativt förslag riskerar Prästgården därmed att bara upplevas som en svårläst rest.
- Bostadslänga längst in i prästgårdsparken - i alter-nativt förslag - riskerar att sett till skalförhållandet utgöra ett alltför kontrastrikt möte mot parkens kvaliteter.

Rekommendationer

Huvudalternativ, Prästgården

- Övergång från prästgårdens huvudbyggnad mot nya Tomtbergaskolan med dess angöringsgata kan utvecklas för att bättre hänga samman med allé och naturmarksparti vid hörnet till Kommunalvägen. Träd, staket m.m. kan mildra det burdusa mötet med den hårdgjorda trafikmiljön vid skolan. Jämför befintlig trädridå vid skolan längs Kommunalvägen.
- Prova möjlighet att bygga småskaligt på skolans fastighet vid skolans angöringsgata, fördelat på fler mindre volymer.
- Volym B kan med fördel vinklas så att den mitt emot skolan följer Rådsparkens kant, så som före-slås i Alternativt förslag.

Alternativt förslag, Prästgården

- Upp mot Rådsbacken nära Rådsparken föreslås två lameller med respektavstånd från prästgården. En förtätning kan provas här under förutsättning att volymer och byggnadstyper bearbetas till ett förslag som harmonierar med Rådsbacken.
- Prova låg radhuslänga, i stället för bostadslamell, längst in i prästgårdsparken, i anslutning till Tele-grafen2.

Huvudalternativ, Telegrafen 1 och 2

- En bearbetning av bebyggelsens volymkomposition är önskvärd: som tar hänsyn till siktrelationer mel-lan kyrkan, kommunalhuset, kyrkskolan.
- Prova punkthus som en möjlighet, vilket rätt place-rat bättre tillåter siktlinjer att tränga igenom be-byggelsemassan. Begränsat planavtryck och friare rymd.
- Inför prövningen bör en utredning med t.ex. vyana-lyser tas fram som underlag.

Alternativt förslag, Telegrafen 1 och 2

- Prova en komposition som i höjd faller undan mot kyrkskolan och kommunalvägen.

2. Kommunalhuset

Kommunalhuset 2

Relevanta kulturhistoriska värden

- Kommunalhusets konsekvent genomförda orientering, som följer landskapet och som medför en relation med kyrkan.
- I Kommunalhusets komposition ingår även de två tillbyggnaderna - förvaltningsbyggnad och bibliotek.
- Kommunalhusets entrépark har främst rumsliga kvaliteter och bidrar i den rumsliga relationen mellan kommunalhuset, kyrktornet och landskapet.
- Park och bebyggelse bör betraktas som en helhetsmiljö. Bebyggelsen definierar parken, parken definierar bebyggelsen.
- Naturmark vid Kommunalvägen och i sluttningen mot Tomtberga kyrkogård.

Förslag - Effekter

- Alternativ 1 skisserar en rivning av Kommunalhusets största del, förvaltningsbyggnaden. Riven del ersätts med tre parallellställda lammelvolymer för bostadsändamål.

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärkas / oförändrad

- Att som i alternativ 3 ta illvara Kommunalhusets alla delar är positivt sett till platsens kulturhistoriska värde.
- Att bevara och utveckla förvaltningsbyggnaden är positiv och hållbart både sett till kulturmiljön och sett till klimatpåverkan.
- Alla tre förslag medför ett bibehållande av Kommunalparkens rumslighet, vilken dock ändras om den ramas in av högre bebyggelse.
- Rivning och nybyggnation av lameller som i alternativ 1 refererar till Sture Fröléns ursprungsskiss avseende en framtida expansion; men betraktas ur ett antikvariskt perspektiv som en marginell förstärkning eftersom det faktiskt byggda berättar platsens faktiska historia genom sina fysiska uttryck.

Försvagas

- Förslag alternativ 1 och 2 skulle genom omfattande rivning innebära av en väsentlig minskning av kulturhistoriskt värde.
- Lamell bakom Kommunalhuset (alt. 1-3) är placerad i nära anslutning till Biblioteket och volymen riskerar genom den högre plushöjden på denna del av tomten att bli synlig från Kommunalvägen och därmed negativt påverka upplevelsen av Kommunalhuset och i synnerhet den volym som rymmer sessionssal (utformning och placering bör studeras, se nedan under Rekommendationer).
- Alternativskiss 3 är det av de tre förslag som mest tillvaratar befintliga kulturhistoriska värden men förslaget till påbyggnad riskerar att göra den redan stora förvaltningsbyggnaden alltför dominant i förhållande till kommunalhusets ursprungliga del.

Rekommendationer

- Det är angeläget att hitta en eller flera funktioner för bebyggelsen som inte innebär alltför omfattande ombyggnad och i värsta fall förvanskning av dess samhällshistoriska och arkitektoniska värde.
- Påbyggnad alt. 3 påverkar Kommunalparkens rumsliga upplevelse varför eventuell påbyggnad bör vara indragen.
- Om påbyggnaden i alternativskiss 3 provas kan ett alternativt sätt att göra det på vara att ”flippa E:et” d.v.s. låta påbyggnaden främst vända sig till Skogshöjden och på så sätt genom indragna skänklar ta mer hänsyn till platsbildningen framför Kommunalhuset.
- Vid ett genomförande av skissalternativ 3, med eller utan påbyggnad, kan en förtätning provas på platsen för parkeringsdäcket. Hänsyn bör här tas till såväl Skogshöjden som Tonsalen.
- Placering och volymutformning av bostadsbyggnad bakom Kommunalhuset bör studeras. Att som i förslaget ordna den efter Kommunalhusets planstruktur är ett sätt, ett annat är en placering längs Tingsvägen där ny volym kan, ur stadsbyggnadssynpunkt, bli en del av den grupp av lameller som finns i fastigheten Pargrafen 7. Ett krav på ev. projekt bör vara att i höjd anpassa till Paragrafen 7, att tillämpa hög arkitektonisk verkshöjd från helhet till detalj dels p.g.a. Kommunalhusets och i synnerhet sessionssalens höga arkitektoniska nivå, dels p.g.a. att den relativt höga placeringen innebär att ny byggnad kommer att vara synlig från flera vyer.

Eftersom en rivning av Kommunalhuset skulle medföra en väsentlig minskning av kulturhistoriskt värde, rekommenderas att avstå från alternativ 1. Om alternativ 1 ändå skulle provas rekommenderas följande:

- Byggnadshöjden mot kommunalhusets entrépark kan med fördel minskas så att kommunhusets höjdel behåller dess framträdande plats.
- Att pröva en nedtrappning från söder mot norr, högre mot Kyrkogårdsvägen, lägre mot Kommunalhusets entrépark.
- Undvik fragmentering av Kommunalhusets entrépark för att värna dess övergripande rumslighet. Värna dess modernistiska indelning. Parkering, lekplatser, angöringsytor kan placeras vid Kyrkogårdsvägens sida.
- Håll tillräcklig med avstånd från Skogshöjden, så att dess skogsbryn och branta topografi kan upplevas från ett tillräckligt brett öppet stråk (Kyrkogårdsvägen).

3. Skogshöjden med ABF-huset, Tonsalen och Nybodastugan

(Biblioteket 3, Biblioteket 6 och Tomtberga 3:65)

Relevanta kulturhistoriska värden

- Skogshöjden är en skogsbeklädd bergshöjd, synlig från många håll på distans, som speglar historiskt agrart kulturlandskap.
- Skogshöjden utgör en väsentlig del av Tomtberga kyrkogård.
- ABF-huset speglar ett samhällshistoriskt- och arkitektoniskt värde.
- ABF-huset har ett arkitektoniskt värde både sett till landskapsutformning med en byggnadsvolym i souterräng känsligt inpassad mot Skogshöjdens sluttnings.
- Tonsalen har ett samhällshistoriskt- och arkitektoniskt värde med landskapsarkitektur med byggnaden inpassad i Skogshöjdens sluttnings
- Klockarbostaden Nybodastugan är, bortsett från kyrkan, den äldsta byggnaden i området. Uttryck för samhällshistoriskt- och byggnadshistoriskt värde.

Förslag - Effekter

- Huvudalternativ, Gavlar mot gata: Flerbostadsbebyggelse om 4-5 vån. i tre parallellställda, lamellformade byggnadsvolymer. Skogshöjden exploateras.
- Alternativ skiss park: Den del av Skogshöjden som inte bebyggs bevaras och nyttjas som park/grönområde. Skogshöjden exploateras inte.
- Alternativ skiss förskola: Förskola om 2 vån. i sutteräng förläggs på Skogshöjden. Skogshöjden exploateras.

>>Antikvarisk bedömning delområden, rekommendationer

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärkas / oförändrad

- Angöringsväg via Kyrkogårdsvägen finns.

Försvagas

- Stor del av skogen avverkas. Miljöns karaktär ändras vilket påverkar främst Skogshöjdens kulturvärden som kulturlandskap negativt.
- Exploateringsförslagen förutsätter sprängningar som innebär att Skogshöjden kultur- och naturvärden till stor del avlägsnas.
- Närmiljöns kulturhistoriska värden påverkas negativt t.ex. Tomtberga kyrkogård.
- Huvudalternativet skulle innebära en hög exploatering till nackdel för kulturvärdena. Ingen skog kvar mellan Tonsalen och nya volymer.
- Tonsalens placering i i slutningen, i nära anslutning till naturen, äventyras.
- Inom ramen för huvudalternativet flerbostadshus och alternativ förskola är avsikten att gröna kvaliteter trots exploatering tas tillvara - vegetation och berg i dagen. I realiteten kommer sannolikt västra delen av Skogshöjden att bevaras men inom östra delen blir det svårt att överhuvudtaget ta tillvara vegetation och topografi.

Rekommendationer

- Exploateringsförslagen innebär att Skogshöjdens kulturhistoriska värde till största del går förlorat.
- Sedan lång tid tillbaks har höjdens norra ände varit exploaterad, men på ett relativt varsamt sätt där befintlig vegetation tagits tillvara tätt inpå byggnadernas fasader och berg i dagen tagits tillvara som en del av landskapsarkitekturen. Närvaron av träd i Huddinge centrums centrala delar bidrar till en kvalitet lokalt men syns också på håll och bidrar till avläsbarheten av landskapsstrukturen. Mot denna bakgrund är rekommendationen att gå vidare med alternativ skiss park, d.v.s. där Skogshöjdens kultur- och naturvärden tas tillvara och utvecklas.
- Det mer angeläget att lämna Skogshöjden obebyggd än kvarteret Flundran.

4. Klockargården, Kyrkskolan

(Klockargården, Kyrkskolan 1)

Relevanta kulturhistoriska värden

- Klockargården med låg byggnadsvolym anpassad till att kyrkan bör råda på platsen.
- Vy mot kyrkan i en miljö i direkt närhet till kyrkan, där den kan vara överordnad.
- Väg, äldre
- Berg i dagen
- Kyrkskolan

Förslag - Effekter

- Parkeringsplatsen längst med Kommunalvägen mellan Klockargården och Kyrkskolan föreslås bebyggas.
- I alternativt förslag rivs envåningsbyggnaden Klockaregården och ersätts med högre bebyggelse av en L-formad byggnaden samt ett skivhus med kortsidan mot Kommunalvägen.
- Även en struktur med större genomsläpplighet (permeabelt) har tagits fram där Klockargården rivs och 4 volymer uppförs längst med Kommunalvägen samt två volymer längre in från vägen.

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärkas / oförändrad

- Huvudalternativet bibehåller Klockargården, vilket medför att dess höga KH-värden förblir oförändrade, trots förslag på ny bebyggelse i närheten.

Försvagas

- Huvudalternativet är det som bäst förvaltar platsens kulturhistoriska värde, även om ny bebyggelsevolym bör vidarestuderas med hänvisning till orientering och volym.
- Rivning av nya församlingshemmet Klockargården bedöms som negativ - alternativa skisser Kanta gatan och Permeabel.
- Höga nya volymer utmed den markanta axeln mot kyrkan, nära kyrkan, utmanar kyrkans självklara plats i landskapsbilden - alternativa skisser Kanta gatan och Permeabel.

- Nya byggnaders större skala riskerar att dominera både över kyrkan och kyrkskolan.
- Kyrkan riskerar att upplevas trängd mellan spårområdet för tågtrafik och hög bebyggelse.
- Ny bebyggelse utmanar kyrkans centrala läge och roll som självklar referenspunkt i landskapet.
- Ny bebyggelse skulle riskera att dominera över den påtagligt låga bebyggelse - Klockargården och Kyrkskolan - som fortfarande i dag präglar det gamla sockencentrat.
- Kyrkskolan i sin låga skala och traditionella utformning riskerar att upplevas klämd mellan byggnader av urban skala och samtida materialpalett.
- Trädraden längs Kommunalvägen är rumsskapande och ev. avlägsnande av träd skulle innebära en försvagning av upplevelsen av den grönska som kantar vägen.

Rekommendationer

- Vid exploatering bör Klockargården bevaras och ny bebyggelse förläggas på sedan tidigare ianspråktaga ytor.
- En genomsläpplig struktur som tillåter fler siktlinjer kan vara en framkomlig väg för ett bearbetat förslag, men med betydligt lägre exploateringsgrad än i alternativ permeabel. Detta för att orsaka minst skada på siktlinjera mot kyrkan.
- Bevara träd och grön struktur.
- Vid eventuell ny bebyggelse bör Kyrkskolan behandlas med respektavstånd för att inte orsaka en skalförskjutning som är till nackdel för hur skolbyggnaden upplevs i miljön.
- Kyrkan behöver vara synlig från många håll, och från långt håll, då flera siktlinjer genom stadslandskapet riktar sig mot den. Därför bör ytterligare förslag utgå från den förutsättningen. GIS-modell där alla platser där kyrkan upplevs är kartlagda.
- Bevara berg i dagen vid exploatering.
- Den förslagna ”Minnenas promenad” är intressant. Den kan med fördel utvecklas till en slinga, som berättar om områdets historia. Genom en variationsrik rörelse från station till station, som visar jordbruksepoken, sockencentrum och platser med kommunal anknytning.

5. Långtidsparkering

(Klockargården 4, Torsken 1)

Relevanta kulturhistoriska värden

- Siktlinje mot Huddinge kyrka
- Platsen bidrar med öppenhet som ger förståelse för den tidigare markanvändningen odlingsmark.

Förslag - Effekter

- Huvudalternativ: Långtidsparkeringen mellan Kommunalvägen och spårområdet föreslås bebyggas med ett mobilitetshus med en långsmal volym längs spårområdet. Runt denna byggnad anläggs en skyfallspark.
- Grön-blå lösning: en dagvattendamm anläggs.
- Maximerad lösning: Lösningen redovisar ett helt kvarter med handel, bostäder och parkering.

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärkas / oförändrad

- En skyfallspark skulle innebära ett förstärkande av platsen som idag endast består av hårdgjorda ytor.
- Bebyggelse längst med tågspåret kan innebära en förstärkt rumlighet av Kommunalvägen.

Försvagas / förvanskas

- Nya volymer riskerar att försvaga siktlinjer mot kyrkan mot norr
- Platsens förståelse som tidigare åkermark elimineras.
- Kopplingen mellan Tingshuset och kommunalvägen riskerar att förloras.
- Även skyfallspark, med plantering av träd, kan blockera siktlinjen mot kyrkan.
-

Rekommendationer

- Lämna respektavstånd mellan eventuell ny bebyggelse och den befintliga Klockargården.
- Bevara träd och grönstruktur.
- Beakta siktlinjen längs Klockarvägen, mot kyrktornet.

6. Forellgaraget

(Del av Forellen 11)

Relevanta kulturhistoriska värden

- Öster och norr om garaget ligger Sjödalsparken med kulturhistoriskt värde som ett uttryck för det agrara kulturlandskapet.

Förslag - Effekter

- Huvudalternativ mobilitetshus med bostäder: Förslaget avser de sidor av parkeringshuset som vänder sig mot parken. Där föreslås till- och påbyggnad med publika funktioner i bottenvången och enkelsidiga bostäder mot parken. Totalt 6 våningar. Mötet skulle bli mer storskaligt än idag och tar i anspråk parkyta.
- Grön-blå lösning: Enligt Stråkstudien aktiv fasad ger tryggare grönbliått stråk mellan Sjödalsparken och Kyrkdammen.
- Alternativ skiss befintlig situation: På kort sikt bibehålls parkeringsgaraget som det är.

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärkas / oförändrad

- Förbättrad inramning av parken, beroende på förslag. Bra med möjlighet att skapa levande/aktiv fasad mot parken, förutsatt att parkens kvaliteter gynnas av ändringen. Se även under delområde 7 Flundran.
- Alternativ skiss befintlig situation lämnar kulturhistoriskt värde som det är.

Försvagas

- Eftersom det handlar om en till- och påbyggnad, medför förslaget att en del av parkrummet exploateras.
- En tillbyggnad vid garagets norra sida riskerar att påverka upplevelsen den markanta bergshöjden. Upplevelsen avspeglar den f.d. skogsholmen som markant resar sig upp ur det f.d. omgivande öppna jordbrukslandskapet.
- Hög volym mot parkrummet kan försvaga upplevelsen av parken.
- En sluten fasad utan levande verksamhet, som i alternativ befintlig situation, upplevs sluten och otrygg mot parken.

Rekommendationer

- Pröva konsekvenserna av att bygga till garaget åt öster och avstå från tillbyggnad åt norr p.g.a. befintlig bergshöjd.
- Om möjligt i huvudalternativet, levandegör bottenvåning av parkeringshuset mot parken med verksamhet som gynnar parkens användning.
- Vid ev. tillbyggnad beakta dels de stora värden som hänger samman med närliggande bevarad bergshöjd, dels mötet med de angränsande punkthusen i höjd och volym.

7. Flundran

(Flundran 2, Gäddan 1 och Gösen 1)

Relevanta kulturhistoriska värden

- Sjödalsparken med flera olika karaktärer speglar f.d. agrart kulturlandskap.
- Den markanta bergshöjden nära Forellgaraget, som nyttjats till parkmiljö.

Förslag - Effekter

- Huvudalternativ: Huvudalternativet innebär att området i parken som idag utgörs av hårdgjord yta omvandlas till park.
- Alternativ skiss punkthus: I förslaget Punkthus infogas ett punkthus som möter de befintliga punkthusen på motsatt sida.

Konsekvenser/påverkan på KH-värden

Förstärkas / oförändrad

- I huvudalternativet anläggs en sammanhängande park vilket stärker den befintliga parkens kulturhistoriska värde.
- Platsens hårdgjorda yta och att den tidigare varit bebyggd gör platsen mindre sårbar och öppnar på så sätt för exploatering - alternativa skisser 1 och 2.

Försvagas

- Punkthus - alternativ skiss 2 - medför stort intrång i parken som en skuggande och dominant volym.
- Att exploatera tomten innebär att den för Klockarvägen rumsskapande trädridån längs kv. Flundran avverkas.

Rekommendationer

- Park som helhet - huvudalternativ - bör studeras vidare framför att ytor exploateras med ny bebyggelse.
- Lösningen gynnar både rumsliga samband från kulturlandskapet och grönbliått stråk Sjödalsparken -

Kyrkdammen.

- Ett punkthus med begränsat planavtryck kan studeras vidare. Med rätt innehåll i bottenvåningen kan t.o.m. parken påverkas positivt. Mer levande fasad vid parken (i likhet med vad som föreslås vid Forellgaraget). Detta kan ses som en möjlig lösning parken, inklusive Flundran 2 har en mycket stor yta.
- Det mer angeläget att lämna Skogshöjden obebyggd än kvarteret Flundran.

> > Antikvarisk bedömning delområden, rekommendationer

Agrart kulturlandskap

Platsen präglas av det agrara kulturlandskap som funnits på platsen i historisk tid. Detta landskap som genom sina topografiska variationer kan läsas utifrån flera siktlinjer från bergshöjder, längs vägar och över dalgångar. Då området utvecklas behöver de bevarade ytorna respekteras i tillräcklig omfattning då tillägg utformas, eftersom de tillåter siktlinjer genom landskapet.

Sockencentrum

Kring kyrkan finns ett landskap med äldre vägsträckningar, kyrkogård, prästgårdspar och flera byggnader av olika ålder med kyrklig anknytning. Det fortfarande starka visuella sambandet mellan dessa beståndsdelar ska vägas in i tillräcklig omfattning då området utvecklas.

Kommunal förvaltning

Med utgångspunkt i sockencentrat har det under 1900-talet utvecklats en rad samhällsfunktioner utmed Kommunalvägen som getts fysiskt uttryck i form av offentliga platser och byggnader. När området utvecklar bör detta tidslager, genomförd i konsekvent modernistisk stil, som uttrycker kommunal förvaltning och andra samhällsfunktioner, vägas in i tillräcklig omfattning.

Volym, utbredning och höjdskala

På lokal nivå speglar Kommunalvägen i Huddinge det svenska välfärdssamhället med dess kommunala förvaltning, folkrörelser och boende. Miljön är medvetet utformad enligt tidens modernistiska arkitekturideal med hänsyn tagen till platsens äldre historia. Det specifika uttryck som denna arkitektur har bör förvaltas då nya funktioner tillkommer i befintlig bebyggelse men också respekteras då tillägg görs i miljön.

Tillägg

Områdes gröna kvaliteter - parker, skogshöjder m.m. och återhållsamma bebyggelseskala - är väsentliga för områdets karaktär. Befintlig stadsmiljö respekteras genom att nya platser för tillägg väljs ut med omsorg och att de avseende höjdskala, fotavtryck, arkitektur och genomförande anpassas till befintlig miljö och utformas med omsorg.

Källor

Rapporter

- Huddinge kommun kulturmiljöprogram. 2019, Huddinge kommun.
- Översiktsplan 2050, Huddinge kommun
- Huddinge Kulturmiljöprogram (2019)
- Stråkstudie centrala Huddinge (Mandaworks, utkast 2024-12-11)
- Huddinge kommunalhus, kulturmiljöanalys (White, 2021-01-11)
- Utlåtande Tomtebergaskolan 13 (Prästgården) (Tyréns, 2024-01-25)
- Kv Kommunalhuset 2, Huddinge, utvecklingsskiss (Tengbom, 2024-11-21)
- Plattform Kulturhistorisk värdering och urval, Riksantikvarieämbetet, 2015-01-19
- Huddinge kyrka, Svenska kyrkan 2008

Internet

- Lantmäteriet: <https://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>
- SGU: http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html
- <https://kartbild.com/>

Arkiv

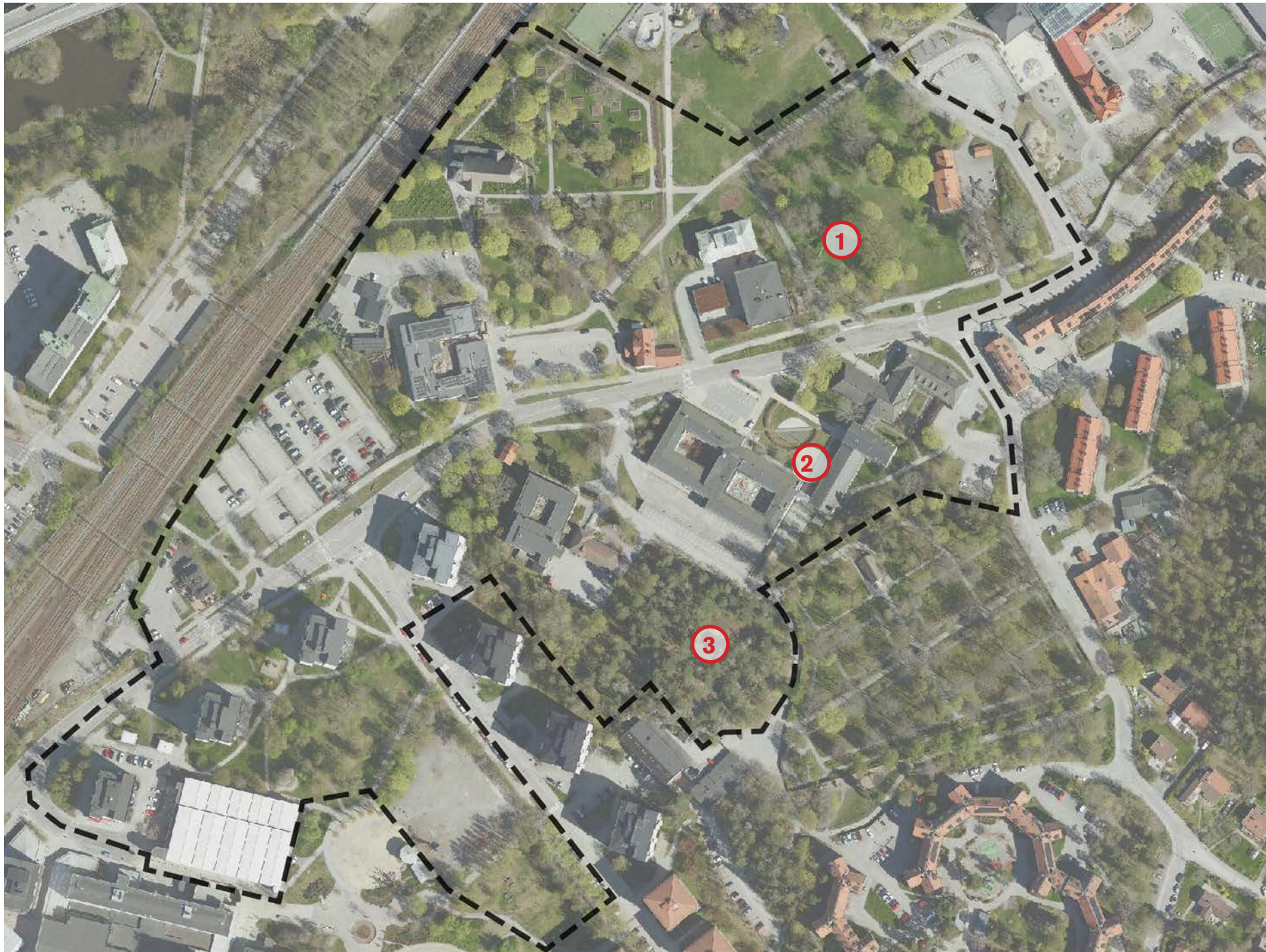
- Huddinge kommun, digitalt arkiv över bygglovärenden.

Litteratur

- Unnerbäck, Axel (2002), Kulturhistorisk värdering av bebyggelse, Stockholm: Riksantikvarieämbetets förlag.

Foton

- Där inget annat anges: Nyréns Arkitektkontor AB: Nico van Gelderen, Lenore Weibull, Urban Nilsson

Utredningsområde Stråkstudie Kommunalvägen, markerad med svart streckad linje. Delområden markerad med nummer.
Källa underlag: Huddinge kommun.

Kommunalvägen - PM Kulturmiljö

Huddinge kommun, Stockholms län

Uppdaterad antikvarisk bedömning stråkstudie Kommunalvägen, 2025-06-26

Innehåll

Delområde 1 - Prästgården, Polishuset

Delområde 2 - Kommunalhuset

Delområde 3 - Skogshöjden

PROJEKTINFORMATION

Beställare: Huddinge kommun

- Gunilla Wastesson, Josefin Lind (Huddinge kommun, Samhällsbyggnadsavdelningen)
- Ellen Björk (Huddinge Samhällsfastigheter AB)
- Anders Daniels (Huge Bostäder)

Nyréns kulturmiljö

- Nico van Gelderen, landskapsarkitekt (uppdragsansvarig)
- Urban Nilsson certifierad sakkunnig kulturvärden (k)
- Lenore Weibull, byggnadsantikvarie, certifierad sakkunnig kulturvärden (k)

Illustrationer

- Om inte annat anges: Tengbom, utvecklingsskiss Kv Kommunalhuset, 2025-04-03.

Relevanta kulturhistoriska värden

Prästgården

- Byggnaden har som helhet ett välbevarat uttryck med bibehållen parkmiljö, allé och huvudbyggnad i god kondition. I fasaden syns klassicistiska stildrag som bevarats, så som fönsteromfattningar, kolonner, pilastrar och symmetrisk komposition. Byggnaden är en del av ett äldre centrum med kyrka, kyrkskolan och kyrkogård vilket skapar ett sammanhang. Markant visuell relation mellan Prästgården och Huddinge kyrka.
- Parkmiljön som avspeglar Prästgårdens tidigare trädgård och odlingar, med äldre storvuxna träd. Berg i dagen, markant topografi. Landskaplig, rumslig samverkan med bredvid liggande Rådsparken. Äldre vägdragning /allé mellan Kommunalvägen och Prästgården.

Telegrafan 1, 2

- Närpolishus och byggnad för förvaltning och kommunalteknik. Bebyggelse har begränsat kulturhistoriskt värde.
- Befintlig bebyggelses höjdskala är anpassad till närliggande bebyggelse (kyrskolan, kommunalhuset).
- Dagens bebyggelse på fastigheten Telegrafan tillåter siktlinje från kommunalhuset mot kyrkan och delar av landskapet västerut. Även sikt mellan Prästgården och kyrkan är möjlig.

Beskrivning av anpassat alternativt förslag

(Skiss Mandawork, 250415, sid. 31)

- Prästgården: planförslaget medför två lameller med bostäder (blå kulör). En lamell i sydvästra hörnet, längs med gångstråket och med gavel mot Kommunalvägen. Angöringen via Telegafen eller eventuellt direkt från Kommunalvägen (om befintlig busshållplats kan flyttas). Andra lamellen placeras vid fastighets norra hörn, norr om Prästgårdens byggnad. Angöring via Tomtebergaskolans infartsväg.
- Telegrafan: nya byggnadsvolymer (lila kulör) föreslås med ungefärligt samma placering som de befintliga.

Konsekvenser på kulturhistoriska värden

Förstärks / oförändrad

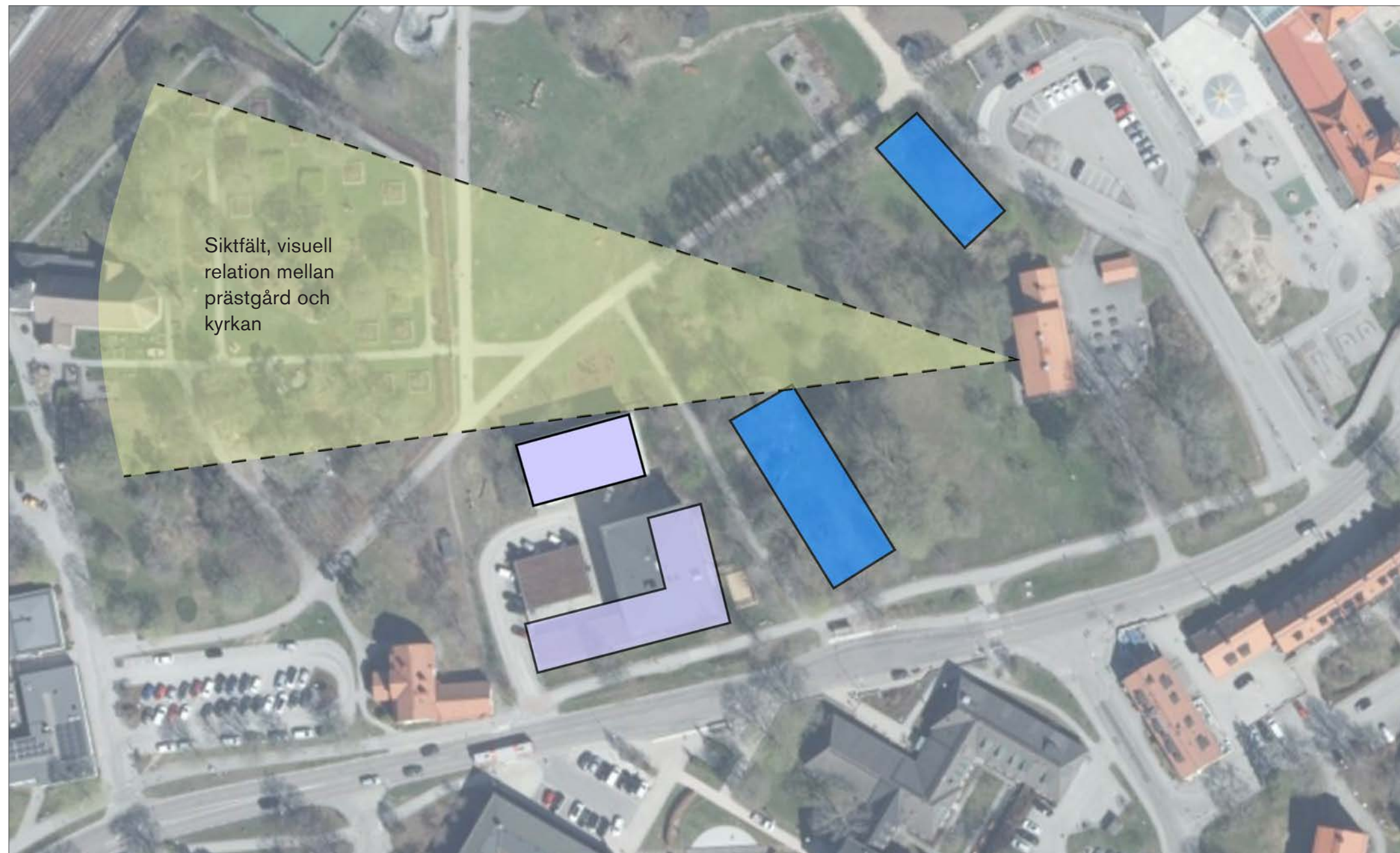
- Siktrelation mellan Prästgården och kyrkan kan bevaras.
- Till stor del bibehållen prästgårdspark.
- Landskaplig samband mellan Prästgårdsparken och Rådsparken tas hänsyn till.

Försvagas

- Prästgårdens läge vid allé och gammal väg och upphöjd i förhållande till prästgårdsparkens skålförm bör understrykas. Ursprungligen en högre ståndsmiljö, uttryckt bl.a. genom husets läge och anspråksfulla arkitektur. Framförallt den i norr placerade lamellformade volymen riskerar undertrycka och otydliggöra dessa kvaliteter, beroende på placering och volymverkan.
- Södra volymen riskerar att minska den visuella relationen mellan Prästgårdsbyggnaden och Huddinge kyrkan.
- Den södra lamellformade byggnadsvolymen en medför fällning av storvuxna träd. Träden har ett kulturhistoriskt värde eftersom de avspeglar en del av jordbrukslandskapets struktur.
- Högre bebyggelse än i omgivningen på fastigheten Telegrafan kommer att skapa en rumslig situation som riskerar att inkräkta på Kommunalhusets entrépark med dess elegant återhållsamma landskapsarkitektur och riskerar att dominera över befintlig lägre bebyggelse. Även kyrkans självklara plats som det rådande byggnadsverket i området kan påverkas av allt för höga tillkommande volymer.

Rekommendationer

- Den norra lamellens volym, höjd och respektavstånd i förhållande till prästgården behöver studeras.
- Prästgårdens läge vid allé och gammal väg och upphöjd i förhållande till prästgårdsparkens skålförm bör understrykas. Ursprungligen en högre ståndsmiljö uttryckt bl.a. genom husets läge och anspråksfulla arkitektur (samt gårdsmiljö, ekonomibyggnader, trädgårdsanläggning, allé). Dessa kvaliteter behöver tas hänsyn till.
- Högre bebyggelse (4-5 våningar) är olämplig utmed Kommunalvägen eftersom det innebär ett för stort avsteg från befintliga byggnadshöjder, vilka då riskerar att upplevas som underordnade. Referensen för byggnadshöjd bör vara Kommunalhusets, ABF-husets, Tomtebergaskolans äldre delar (Tomtebergaskolan 6), och bostadskvarteret Sammanträdet 1. En nedtrappning eller indragna högsta våningar kan utredas.
- Övergång från prästgårdens huvudbyggnad mot nya Tomtebergaskolan med dess angöringsgata bör utvecklas för att mildra det burdusa mötet med den hårdgjorda trafikmiljön vid skolan.
- Den visuella relationen mellan Prästgårdsbyggnaden och Huddinge kyrkan bör studeras. Hänsyn bör tas till siktfält från båda håll.

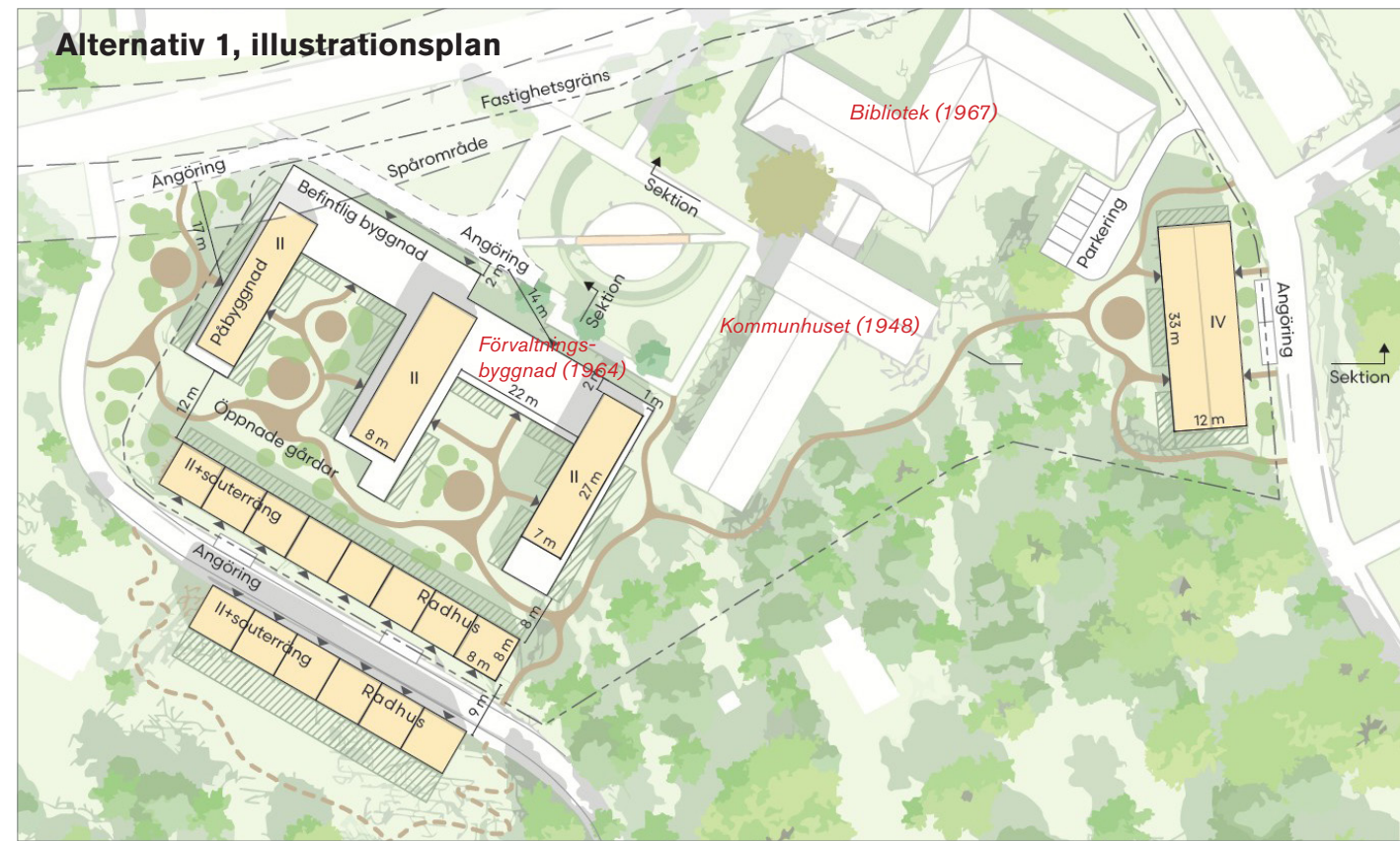

Skiss "Tomtbergaskolan 13, Anpassat alternativ" (motsvarar Mandaworks skiss 250415).

Delområde 2. Kommunhuset

Relevanta kulturhistoriska värden

- Bevarad helhet i ett sammanhang med det äldre kommunhuset från 1948. De tre delarna harmonierar men markerar genom sin respektive arkitektur skillnader och är ritade av samma arkitekt där ursprungligt kommunalhus (1948) kom att vidgas dels åt sydväst med förvaltningsbyggnad (1964), dels åt nordost med bibliotek (1967). Arkitekten har lyckats låta ursprungligt kommunalhus förbli huvudnumret i kompositionen. Sedan handlar det om en bevarad helhet utbyggt i flera etapper.
- Kommunalhuseus konsekvent genomförda orientering, som följer landskapet och som medför en relation med kyrkan.
- Kommunhuset (1948). Välavvägd arkitektur, uppbyggnad med entréparti i sessionssalens dominerande gavel, riktad mot kyrkan. Påkostade material som ek, skiffer och koppar signalerar byggnadens vikt och roll.
- Kommunal/förvaltningshuset (1964): bevarade detaljer är fönsterkarmar och bågar av lackerat ädelträ, fasader av kalksandsten och detaljering av kopparplåt. Placeringen är på plan mark och tillsammans med den äldre kommunhusdelen bildas en rumslig helhet kring entréparken.
- Biblioteket (1967). Bevarade detaljer som koppar detaljer samt port och fönster av ädelträ. Byggnaden är sammanbyggd med det äldre kommunhuset (1948) och i detalj anpassat till dess arkitektur. Placeringen är subtielt inpassad i topografin, med bevarade träd och berg intill kyrkogården i en brant terräng.
- Kommunalhuseus entrépark har främst rumsliga kvaliteter och bidrar i den rumsliga relationen mellan kommunalhuset, kyrktornet och landskapet.
- Park och bebyggelse bör betraktas som en helhetsmiljö. Bebyggelsen definierar parken, parken definierar bebyggelsen.
- Naturmark vid Kommunalvägen och i slutningen mot Tomtberga kyrkogård.

Alternativ 1 - Beskrivning av förslag

- Kommunhusets äldsta del (1948) och biblioteks-tillbyggnaden (1967) bevaras. Kommunal-/förvaltningshuset (1964) bevaras också, förutom den delen av byggnaden som orienterar sig mot sydväst, vilket medför att de två slutna innegårdarna öppnas upp.
- Kommunal-/förvaltningshuset (1964) föreslås påbyggas med tre parallellställda lammelvolymer i 2 våningar. Dess placering är indragen i förhållande till befintliga fasadlinjer.
- Förbindelsebyggnaden mellan kommunhuset (1948) och Kommunal-/förvaltningshuset (1964) tas bort och blir utemiljö med gångstråk.
- Utmed Kyrkogårdsvägens norra sida föreslås en trevånings radhuslänga (8 hus) med souterränglösning.
- Utmed Kyrkogårdsvägens södra sida, inom Skogshöjden, föreslås en liknande radhuslänga (6 hus).
- I öster, mellan biblioteksbyggnaden (1967) och Tomtberga kyrkogård, föreslås ett lamellhus i fyra våningar som i sin orientering följer Tingsvägen (obs: gäller för samtliga alternativ).

Alternativ 1 - Konsekvenser på kulturhistoriska värden

Förstärkas / oförändrad

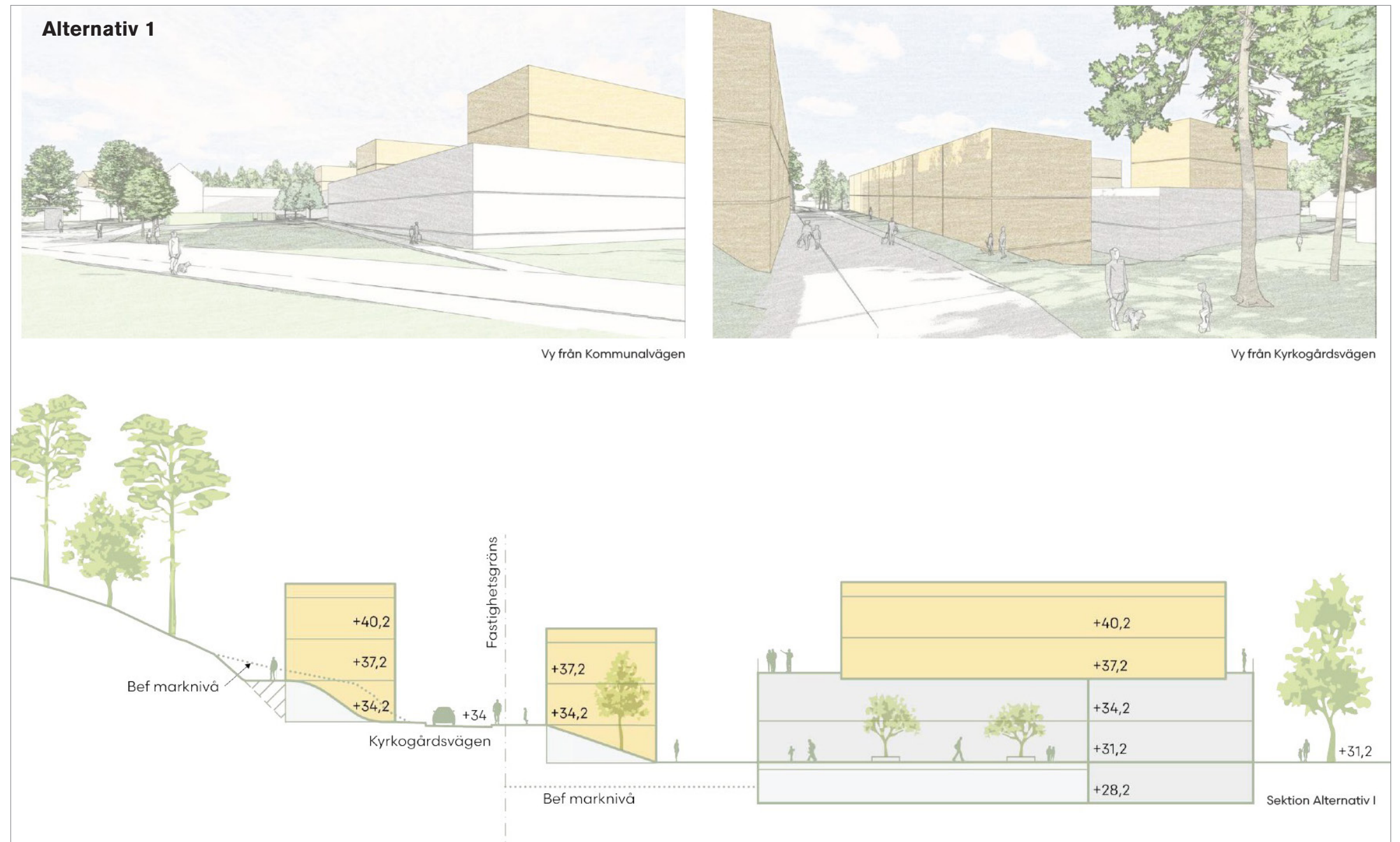
- Kommunal-/förvaltningshusets (1964) bevaras till största del, inklusive de värdefulla delarna som vänder sig mot Kommunalhuseus entrépark och mot Kommunalvägen. Detta bedöms som positivt sett till platsens kulturhistoriska värde. Att bevara och utveckla förvaltningsbyggnaden bedöms som positiv och hållbart sett utifrån kulturmiljöns perspektiv.
- Bibehållandet av kommunalparkens rumslighet med inramning av befintliga fasader bedöms som positiv, trots att föreslagna påbyggnader medför en påverkan (se vidare under rubrik "Försvagas").
- Föreslagen förtätning utmed Kyrkogårdsvägens norra kant har en skala som kan medföra ett balanserat möte med närstående Tonsalen (1936) och ABF-huset (1959), vilket bedöms som positivt.
- Föreslagen flerbostadshus i öster konkurrerar inte med kommunalhuset (1948) eller biblioteket (1967) eftersom den håller tillräcklig distans och kan förhålla sig fritt till omgivningen. Att volymen är planmässig besläktad med de befintliga närstående bostadslameller bedöms som positiv (obs: gäller för samtliga alternativ).

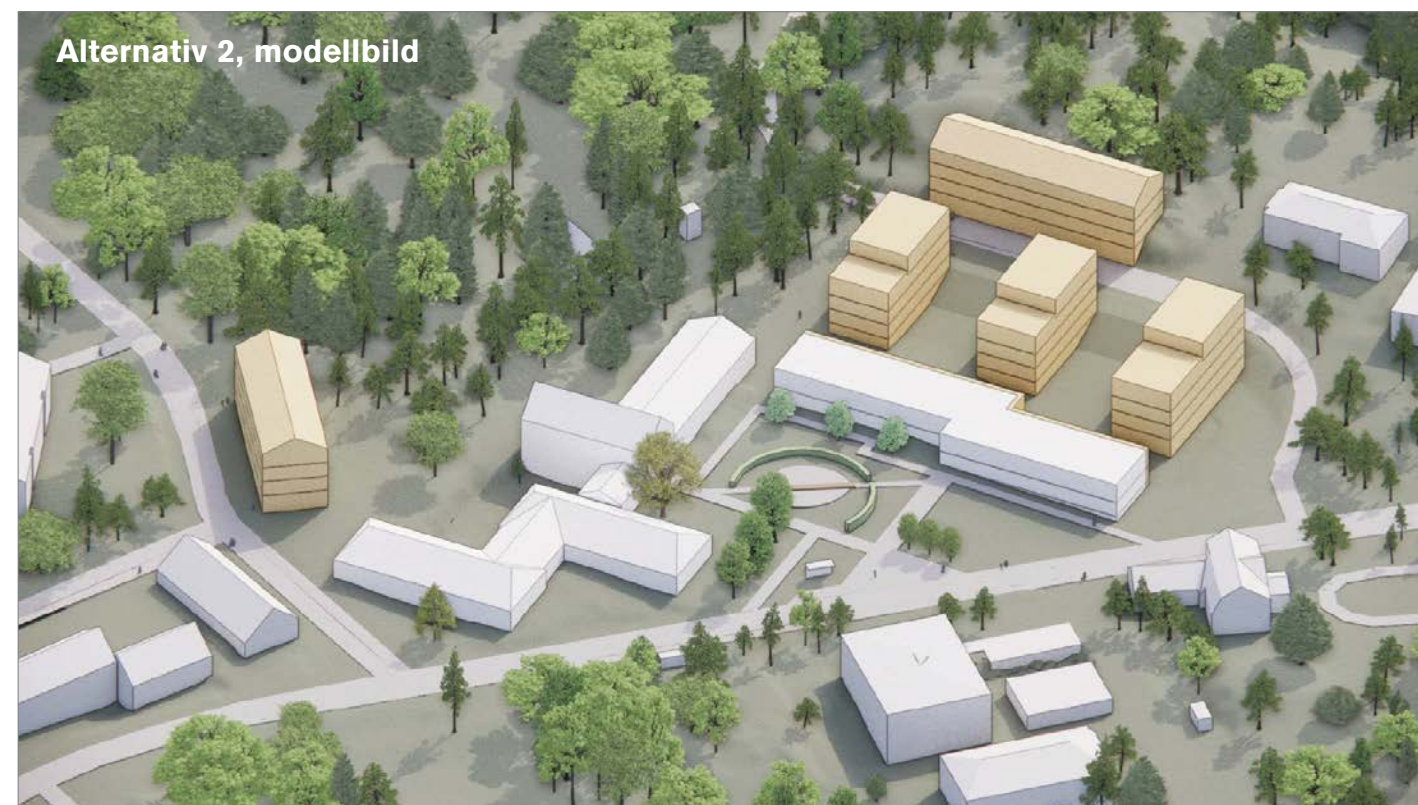
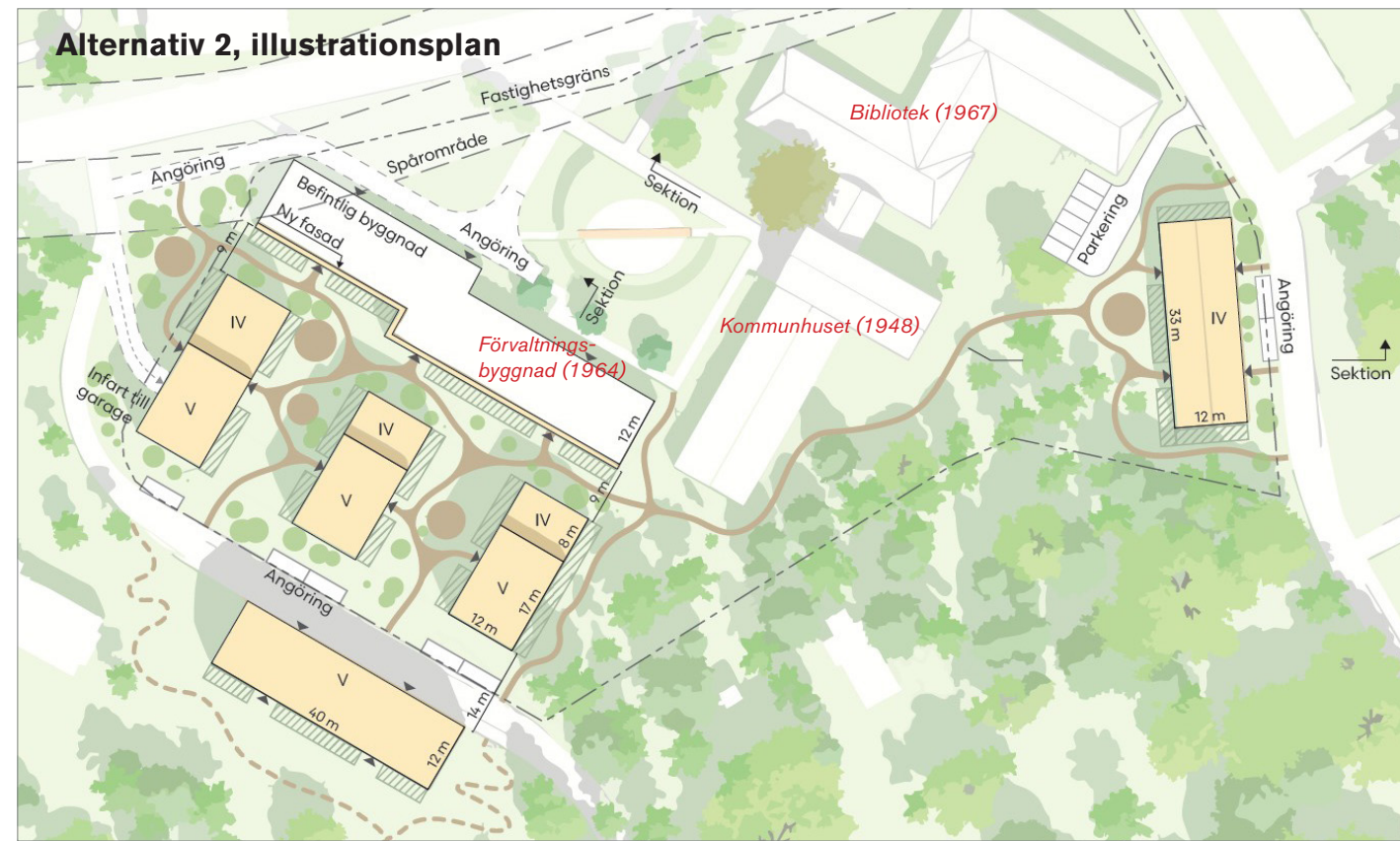
Försvagas

- De föreslagna påbyggda byggnadsvolymer medför en ändrad inramning eftersom det handlar om högre bebyggelse.
- De föreslagna påbyggda bostadsvolymer medför att kommunalhuset (1948) råder i mindre omfattning över sin omgivning. Förslaget gör sessionssalens välavvägda arkitektur och plats i helheten mindre rättvisa.
- En byggnadshöjd av fem våningar rikskerar en betydande skalkollision med närstående tonsalen (1936) och ABF-huset (1959).
- Parkeringen är inte löst. Konsekvenser av eventuella hårdgjorda parkeringsytor bör studeras.
- Bevarandet av kommunal-/förvaltningshusets (1964) är möjligen problematiskt närmast Kommunalvägen pga. eventuellt spårrområde och kan leda till negativa konsekvenser för kyrkskolan. Vid en eventuell planering av spårområdet bör dess stora bredd anpassas till Kommunalvägens kulturvärden.
- Kyrkogårdsvägen planeras här som trång radhusgata, som påminner om en innerstadsförtätning, vilket är ett avsteg från rådande stadsplanering på plats.

Alternativ 1 - Rekommendationer

- Påbyggnad med tre volymer påverkar kommunalparkens rumsliga upplevelse. Fortsatt studie behövs.
- Undvik fragmentering av Kommunalhusets entrépark för att värna dess övergripande rumslighet. Värna dess modernistiska indelning. Placering av ytterligare angörings- och parkeringsytor bör undvikas.
- Det föreslagna östra huset kräver hög arkitektonisk verkshöjd från helhet till detalj dels p.g.a. kommunalhusets och i synnerhet sessionssalens höga arkitektoniska nivå, dels p.g.a. att den relativt höga placeringen innebär att ny byggnad kommer att vara synlig från flera vyer (obs: förekommer i samtliga alternativ).

Alternativ 2 - Beskrivning av förslag

- Alternativ 2 innebär att kommunhusets äldsta del (1948) liksom biblioteks-tillbyggnaden (1967) bevaras, medan kommunal-/förvaltningshuset (1964) bevaras delvis, nämligen den delen som finns närmast kommunalhusparken. Den förvandlas till bostäder. Fasaden mot kommunalhusparken bevaras, fasaden mot söder blir nygestaltad.
- Söder om den bevarade delen av Kommun-/förvaltningshuset (1964, 2 våningar) föreslås tre parallellställda volymer, med upptrappning mot Skogshöjden från 4 till 5 våningar. Mellan volymerna planeras öppna gårdsmiljöer.
- Terrängens topografi möjliggör ett parkeringsgarage i souterräng under södra delen av kvarteret.
- Förbindelsebyggnaden mellan kommunhuset (1948) och Kommun-/förvaltningshuset (1964) tas bort och blir utemiljö med gångstråk.
- Utmed Kyrkogårdsvägens södra sida, inom Skogshöjden, föreslås ett flerbostadshus på rektangulär plan i 5 våningar.
- I öster, mellan biblioteksbyggnaden (1967) och Tomtberga kyrkogård, föreslås ett flerbostadshus i fyra våningar som i sin orientering följer Tingsvägen (obs: gäller för samtliga alternativ).

Alternativ 2 - Konsekvenser på kulturhistoriska värden

Förstärkas / oförändrad

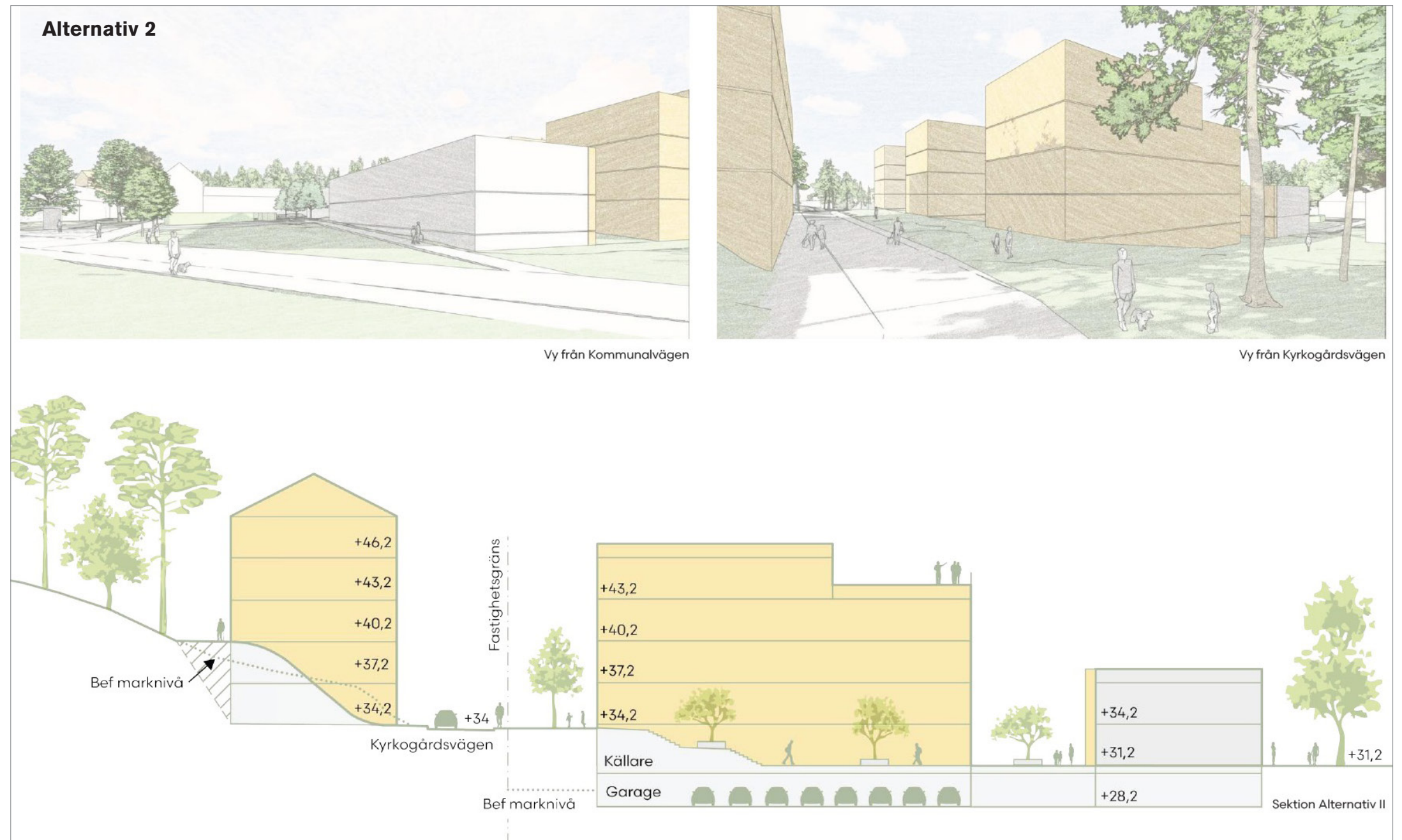
- Bibehållandet av kommunalparkens rumslighet med inramning av befintliga fasader bedöms som positiv. Eftersom de föreslagna bostadsvolymerna placeras så pass långt från parken och dessutom har en idragen högsta våning, påverkas kommunalparkens rumsliga inramning mindre jämfört med alternativ 1.
- Att ta tillvara av kommunal/förvaltningshusets del som vänder sig mot Kommunhusets entrépark är positivt sett till platsens kulturhistoriska värde, trots rivning av övriga delar (se även under rubrik "Försvagas").
- Föreslagen flerbostadshus i öster konkurrerar inte med kommunalhuset (1948) eller biblioteket (1967) eftersom det håller tillräcklig distans och kan förhålla sig fritt till omgivningen. Att volymen är planmässig besläktad med de befintliga närstående lameller bedöms som positiv (obs: gäller för samtliga alternativ).

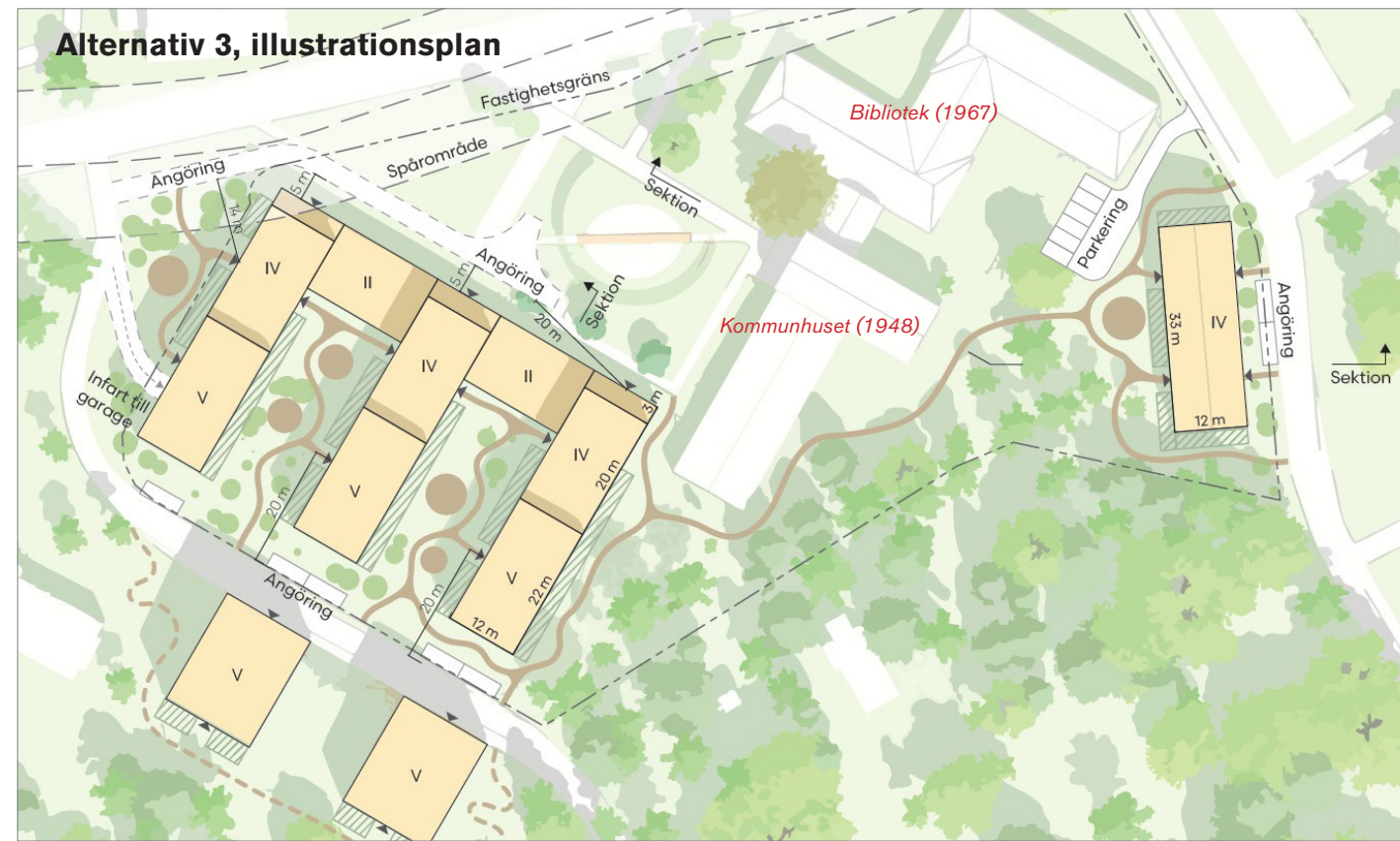
Försvagas

- Förslaget medför rivning av stora delar av förvaltningshuset (1964) vilket innebär att byggnaden reduceras till en avsevärt minskad byggnadsvolym. Den långa fasaden mot Kommunalvägen reduceras väsentligt och endast en smal gavel blir kvar. Det bedöms som en väsentlig minskning av det kulturhistoriska värdet.
- Hur kommunalhus-anläggningen möter Kommunalvägen omvandlas och ganska lite av befintlig saklig bebyggelsefront ersätts med ett mer uppbrutet möte med större skala.
- Med en byggnadshöjd av fem våningar rikskerar en betydande skalkollision med närstående tonsalen (1936) och ABF-huset (1959).
- Bevarandet av kommunal-/förvaltningshusets (1964) är möjligen problematiskt närmast Kommunalvägen pga. eventuellt spårrområde och kan leda till negativa konsekvenser för kyrkskolan.

Alternativ 2 - Rekommendationer

- Förhållandet mellan föreslagen bebyggelse, Tonsalen och ABF-huset bör studeras vidare. Hänsyn bör här tas till såväl Tonsalen som ABF-huset.
- Det förslagna östra huset kräver hög arkitektonisk verkshöjd från helhet till detalj dels p.g.a. kommunalhusets och i synnerhet sessionsalens höga arkitektoniska nivå, dels p.g.a. att den relativt höga placeringen innebär att ny byggnad kommer att vara synlig från flera vyer (obs: gäller för samtliga alternativ).

Alternativ 3 - Beskrivning av förslag

- Alternativ 3 innebär att kommunhusets äldsta del (1948) liksom biblioteks-tillbyggnaden (1967) bevaras, medan kommunal-/förvaltningshuset (1964) rivs i sin helhet och ersätts med nya volymer i en E-konfiguration. En lägre del med 2 våningar kantar kommunalhusparken. Indraget från denna volym föreslås tre parallellställda lammelvolymer, med upptrappning mot Skogshöjden från 4 till 5 våningar. Mellan dessa lamellvolymer gårdsmiljöer som öppnar sig mot sydväst.
- Terrängens topografi möjliggör ett parkeringsgarage i souterräng under södra delen av kvarteret.
- Förbindelsebyggnaden mellan kommunhuset (1948) och Kommunal-/förvaltningshuset (1964) tas bort och blir utemiljö med gångstråk.
- Utmed Kyrkogårdsvägens södra sida, inom Skogshöjden, föreslås två punkthus i 5 våningar.
- I öster, mellan biblioteksbyggnaden (1967) och Tomtberga kyrkogård, föreslås ett lamellhus i fyra våningar som i sin orientering följer Tingsvägen (obs: gäller för samtliga alternativ).

Alternativ 3 - Konsekvenser på kulturhistoriska värden

Förstärkas / oförändrad

- Kommunalparkens inramning bevaras om än modifierad, vilket delvis orsakas av en förenklad rak fasadlinje och delvis av förslaget byggnadshöjd (se vidare under rubrik "Försvagas").
- Förslaget flerbostadshus i öster konkurrerar inte med kommunalhuset (1948) eller biblioteket (1967) eftersom den håller tillräcklig distans och kan förhålla sig fritt till omgivningen. Att volymen är planmässig besläktad med de befintliga närstående lameller bedöms som positiv (obs: gäller för samtliga alternativ).

Försvagas

- Förslaget medför rivning av kommunal/förvaltningshuset (1964) i sin helhet, vilket bedöms som en förvanskning av områdets kulturhistoriska värden (PBL 8:13).
- Kommunalparkens rumslighet och karaktär förvandlas, dess kulturhistoriska värden som speglar förvaltningens utveckling går förlorade och därmed försvagas dess samhällshistoriska berättelse. Anläggningens betydande arkitektoniska integritet accepteras därmed inte. Förslaget medför att

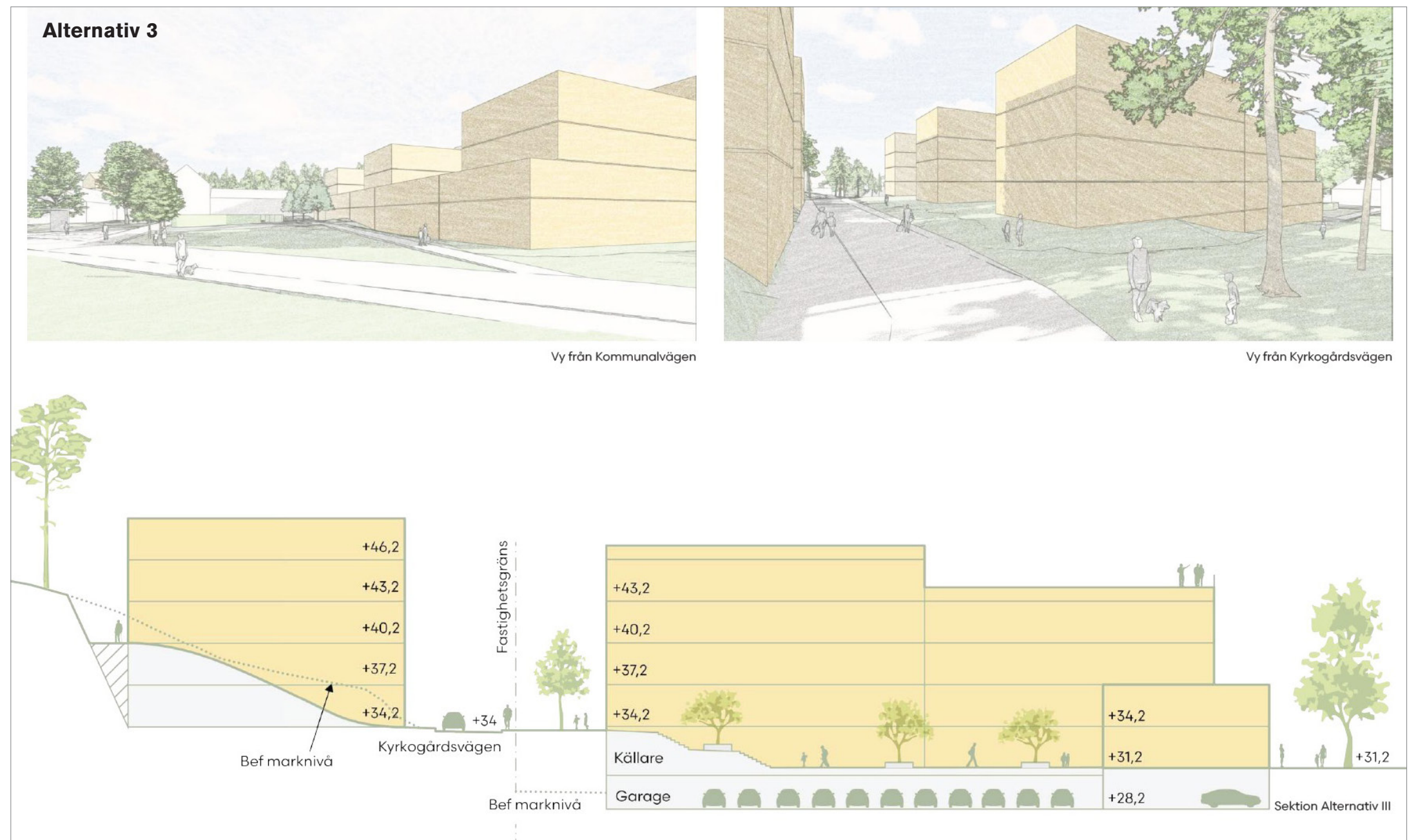
kommunalhuset (1948) råder i mindre omfattning över sin omgivning. Förslaget gör sessionssalens välavvägda arkitektur och plats i helheten mindre rättvisa.

Alternativ 3 - Rekommendationer

- För att behålla mer av kommunalparkens befintliga rumsliga upplevelse och kommunalhusets (1948) plats i helheten bör nedtrappningen av de tre parallellställda lammelvolymer vara kraftigare.
- Ta hänsyn till Skogshöjden, så att dess skogsbryn och branta topografi kan upplevas från olika håll.
- Det förslagna östra huset kräver hög arkitektonisk verkshöjd från helhet till detalj dels p.g.a. kommunalhusets och i synnerhet sessionssalens höga arkitektoniska nivå, dels p.g.a. att den relativt höga placeringen innebär att ny byggnad kommer att vara synlig från flera vyer (obs: gäller för samtliga alternativ).

Samlad bedömning alternativ 1-3

- Av de tre alternativen lyckas alternativ 1 bäst med att tillvarata befintliga kulturhistoriska värden trots att de volymer som föreslås byggas på riskerar att dominera över ursprungligt kommunalhus (1948).
- Alternativ 2 lyckas bra med att tillvarata platsens befintliga kulturhistoriska värden sett från Kommunhusets entrépark, men medför en negativ påverkan pga en mer omfattande rivning av kommunalförvaltningshuset (1964).
- Alternativ 3 skisserar ett storskaligt förslag vilket medför, i jämförelse med alt 1 och 2, störst negativ påverkan på områdets och bebyggelsens kulturhistoriska värden. Alternativ 3 riskerar att förvanska områdets kulturhistoriska värden (PBL 8:13).

Delområde 3. Skogshöjden

Relevanta kulturhistoriska värden

- Skogshöjden är en skogsbeklädd bergshöjd, synlig från många håll, även på distans, som avspeglar det f.d. agrara kulturlandskapets struktur.
- Skogshöjden bidrar till Tomtberga kyrkogårds karaktär och inramning.
- På Skogshöjden finns värdefull bebyggelse. Både Tonsalen och ABF-huset speglar ett samhällshistoriskt- och arkitektoniskt värde.

Beskrivning av förslag

Alternativ 1

- Placering av en trevånings radhuslänga i souterräng.

Alternativ 2

- Placering av ett bostadshus i lamellform, parallellt med Kyrkogårdsvägen.

Alternativ 3

- Placering av två bostadshus i punkthusform.

Konsekvenser på kulturhistoriska värden

Förstärkas / oförändrad

- Alt 1: minsta ingrepp av de 3 alternativen.
- Alt. 2
- Alt. 3

Försvagas Alt. 1

- Medför inte mycket BTA i förhållande till ingreppets omfattning. Upplevelsen av skogsbryn utmed Kyrkogårdsvägen försvinner. Betydande del av skogen kommer att försvinna.

Försvagas Alt. 2 och 3

- Byggnadshöjd ca 39 meter. Skogshöjdens högsta delar är 40-43 meter. En betydenade del av Skogshöjdens högsta delar kommer att avlägsnas genom sprängning. Det medför att även en betydande del av Skogshöjdens högst placerade träd kommer att försvinna. Skogshöjdens siluett mot himlen, vilken är markant i vyer från Huddinge kyrkogård, från Kyrkogårdsvägen och från Tomtberga kyrkogård (se rapport Antikvarisk konsekvensanalys, Nyréns, 2025). Att en betydenade del av skogen avlägsnas medför att kulturlandskapets historiska avläsbarhet minskar.
- Närmiljöns kulturhistoriska värden påverkas negativt t.ex. Tomtberga kyrkogård.
- Mötet med Tonsalen riskerar att bli en skalkollision.

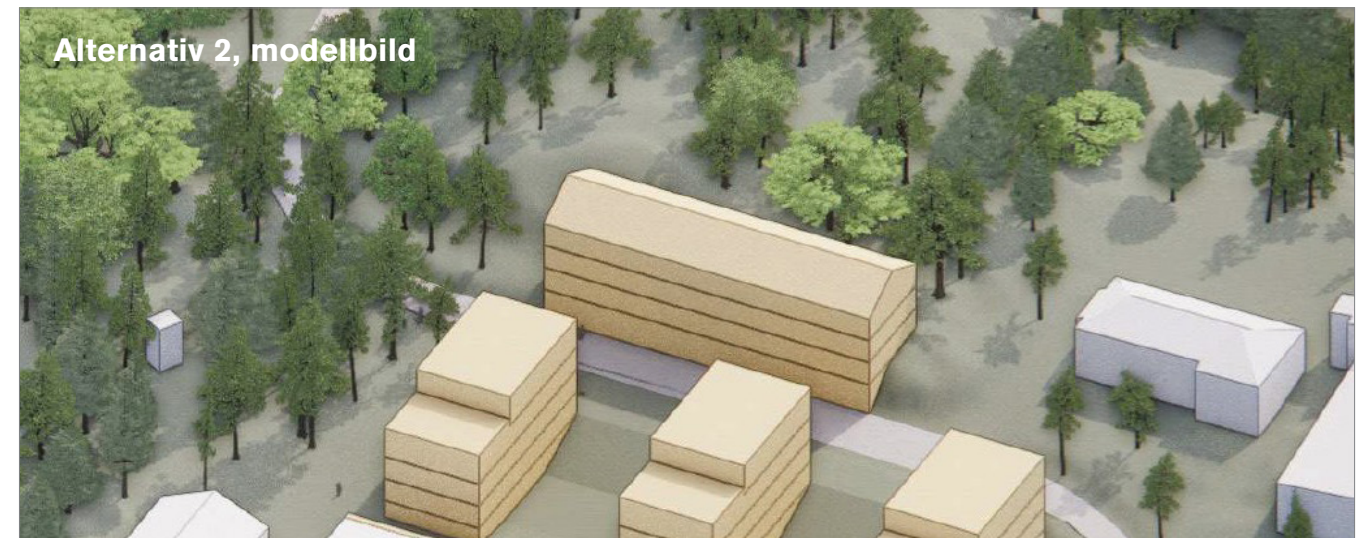
Rekommendationer

- Förslagen bör studeras mer i detalj, för att kunna konsekvensbeskriva följden av sprängningar, skogsavverkning samt kombinationen av förslagen bebyggelse i förhållande till närstående befintlig bebyggelse. Skogshöjden kan tas med i sin helhet i sektionerna.

Alternativ 1, modellbild

Alternativ 2, modellbild

Alternativ 3, modellbild

